

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 65

(2008–2009)

Om lov om endringer i brann- og
eksplosjonsvernloven og el-tilsynsloven

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold.....	5	3.7	Statlig tilsyn med kommunale brannvesen	23
2	Lovforslagets bakgrunn	6	3.7.1	Gjeldende rett	23
2.1	Brann- og eksplosjonsvernloven	6	3.7.2	Departementets forslag	23
2.2	El-tilsynsloven	6	3.7.3	Høringsinstansenes syn	23
2.3	Høringen	7	3.7.4	Departementets vurdering	23
2.3.1	Høringsinstansene	7	3.8	Innhenting av opplysninger uten hinder av taushetsplikt	24
3	Brann- og eksplosjonsvernloven. Lovendringsforslag med kommentarer.....	10	3.8.1	Gjeldende rett	24
3.1	Krav til sikring av farlig stoff	10	3.8.2	Departementets forslag	25
3.1.1	Gjeldende rett	10	3.8.3	Høringsinstansenes syn	25
3.1.2	Departementets forslag	10	3.8.4	Departementets vurdering	26
3.1.3	Høringsinstansenes syn	10	3.9	Hjemmel for departementet til å fastsette forskrifter om kommuners fullmakt til å gi lokale forskrifter om bruk av fyrverkeri	26
3.1.4	Departementets vurdering	10	3.9.1	Gjeldende rett	26
3.2	Utvidelse av brann- og eksplosjons- vernlovens virkeområde.....	11	3.9.2	Departementets forslag	26
3.2.1	Gjeldende rett	11	3.9.3	Høringsinstansenes syn	27
3.2.2	Departementets forslag	11	3.9.4	Departementets vurdering	27
3.2.3	Høringsinstansenes syn	12	4	El-tilsynsloven. Lovendrings- forslag med kommentarer	28
3.2.4	Departementets vurdering	12	4.1	Krav til den som prosjekterer og kontrollerer	28
3.3	Hjemmel for virksomheter til å kreve politiattest for personer som skal håndtere eksplosjonsfarlig stoff i virksomheten.....	14	4.1.1	Gjeldende rett	28
3.3.1	Gjeldende rett	14	4.1.2	Departementets forslag	28
3.3.2	Departementets forslag	14	4.1.3	Høringsinstansenes syn	28
3.3.3	Høringsinstansenes syn	14	4.1.4	Departementets vurdering	28
3.3.4	Departementets vurdering	15	4.2	Innhenting av opplysninger uten hinder av taushetsplikt	28
3.4	Krav til den som prosjekterer bygg og anlegg	19	4.2.1	Gjeldende rett	28
3.4.1	Gjeldende rett	19	4.2.2	Departementets forslag	28
3.4.2	Departementets forslag	19	4.2.3	Høringsinstansenes syn	29
3.4.3	Høringsinstansenes syn	20	4.2.4	Departementets vurdering	29
3.4.4	Departementets vurdering	20	4.3	Krav til kvalifikasjoner	29
3.5	Krav til den som prosjekterer produkter	21	4.3.1	Gjeldende rett	29
3.5.1	Gjeldende rett	21	4.3.2	Departementets forslag	29
3.5.2	Departementets forslag	21	4.3.3	Høringsinstansenes syn	30
3.5.3	Høringsinstansenes syn	22	4.3.4	Departementets vurdering	30
3.5.4	Departementets vurdering	22	5	Økonomiske og administrative konsekvenser	31
3.6	Hjemmel for inndriving av krav på avgift og gebyr etter brann – og eksplosjonsvernloven og om renteplikt ved for sen betaling	22	5.1	Utvidelse av brann- og eksplosjonsvernlovens virkeområde	31
3.6.1	Gjeldende rett	22	5.2	Plikt til å innhente politiattest	31
3.6.2	Departementets forslag	22	5.3	Krav til prosjekterende	32
3.6.3	Høringsinstansenes syn	22	5.4	Øvrige lovendringer	32
3.6.4	Departementets vurdering	22			

6	Merknader til de enkelte bestemmelsene	34
6.1	Merknader til endringene i brann- og eksplosjonsvernloven	34
6.2	Merknader til endringene i el-tilsynsloven	37

Forslag til lov om endringer i brann- og eksplosjonsvernloven og el-tilsynsloven	38
---	-----------

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 65

(2008–2009)

Om lov om endringer i brann- og eksplosjonsvernloven og el-tilsynsloven

*Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 3. april 2009,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Justis- og politidepartementet (JD) legger med dette frem forslag om endringer i *lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver* (brann- og eksplosjonsvernloven) og *lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr* (el-tilsynsloven).

Lovendringsforslagene består hovedsakelig av en presisering og tydeliggjøring av dagens rettstilstand. Dette skal blant annet sikre tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for forskrifter som nå er gjenstand for revisjon, herunder forskrift 14. desember 1993 nr. 1133 om kvalifikasjoner for elektrofagfolk (fke). Lovendringsforslagene har også til formål å rette opp et par inkurier som oppsto under forrige lovredigering i 2002, hvor lov 14. juni 1974 nr. 39 om eksplosive varer, lov 21. mai 1971 nr. 47 om

brannfarlige varer samt væsker og gasser under trykk og lov 5. juni 1987 nr. 26 om brannvern mv, ble slått sammen til brann- og eksplosjonsvernloven slik den foreligger i dag, jf. Ot.prp nr. 28 (2001-2002). I tillegg fremmes noen nye forslag, herunder å utvide lovens virkeområde til også å omfatte «reaksjonsfarlig stoff», hjemmel for kommunene til å gi lokale forskrifter for oppskyting av fyrverkeri, samt en ny bestemmelse om statlig tilsyn med kommunesektoren (brannvesen) tilpasset det nye kapittel 10 A i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).

Forslagene antas ikke å få store økonomiske eller administrative konsekvenser, verken for staten eller for private aktører.

2 Lovforslagets bakgrunn

2.1 Brann- og eksplosjonsvernloven

Brann- og eksplosjonsvernloven er det primære regelverk når det gjelder vern mot brann og eksplosjon, og inneholder både alminnelige plikter til å forebygge brann og eksplosjon samt bestemmelser om sentral og lokal organisering og gjennomføring av brann- og eksplosjonsvernarbeidet. Loven regulerer også forebyggende og beredskapsmessige forhold ved håndtering av en rekke farlige stoffer, herunder brann- og eksplosjonsfarlig stoff, stoffer under trykk og transport av alle typer farlig gods på veg og jernbane. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) er den sentrale tilsynsmyndigheten etter loven. Viktige oppgaver på det lokale plan er tillagt kommunene ved brannvesenet.

I pakt med den økende oppmerksomhet rundt forsvarlig sikring av farlige stoffer med sikte på å unngå uønskede tilsiktede hendelser (terror, sabotasje med mer), ønsker departementet å tydeliggjøre i lovens formålsbestemmelse § 1 at den også gjelder *sikring* i forhold til slike tilsiktede hendelser.

Gjennom en endring i definisjonen av farlig stoff i § 4 foreslår departementet å *utvide virkeområdet for brann- og eksplosjonsvernloven* til også å omfatte reaksjonsfarlig stoff. Dette skal sikre en mer logisk og helhetlig forvaltning av loven slik at sikringstiltak også kan kreves i forhold til den risiko denne type stoffer representerer. Det vil herunder kunne reguleres og kreves sikringstiltak i forbindelse med stoffer som kan benyttes til fremstilling av eksplosiver og andre farlige stoffer (prekursorer) som kan benyttes til uønskede tilsiktede hendelser.

Det er i dag ingen helhetlig regulering av kravet til politiattest på brann- og eksplosjonsvernlovens område. Departementet mener det er behov for å styrke sikringsbestemmelsen knyttet til håndtering av eksplosiver, blant annet gjennom å sørge for en helhetlig og enhetlig tilnærming til alle som lovlig skal kunne håndtere eksplosiver. Departementet fremmer derfor forslag om en ny § 19 a om adgang og plikt for virksomheter som håndterer eksplosive stoffer til å *kreve politiattest* av sine ansatte.

Videre foreslås en endring av brann- og eksplosjonsvernloven § 19 og § 26 som tydeliggjør at også den som prosjekterer bygg og anlegg og produkter har et selvstendig ansvar for sikkerheten, og at departementets forskriftshjemmel også omfatter den som *prosjekterer*.

Det fremmes også forslag til en ny bestemmelse i brann- og eksplosjonsvernloven § 28 som gir Statens innkrevningssentral hjemmel for *inn-driving av krav på avgift og gebyr* etter loven. I samme paragraf inntas også en bestemmelse om *renteplikt* ved for sen betaling.

For å tilpasse brann- og eksplosjonsvernlovens tilsynsregler til de nye bestemmelsene i kommuneloven foreslår departementet en egen bestemmelse om *tilsyn med kommunenes plikter* i ny § 31 a, hvor det sies uttrykkelig at tilsynet med kommunenes plikter er et lovlig tilsyn og at reglene i kommuneloven kapittel 10 A gjelder tilsvarende for sentral tilsynsmyndighet.

For å tilrettelegge for en best mulig oppfølging av DSBs sektorovergrepene koordineringsoppgaver på samfunnssikkerhetsområdet, herunder utarbeidelse av den nasjonale brannstatistikk, foreslås en tydeliggjøring av hjemmelen i brann- og eksplosjonsvernloven § 33. Bestemmelsen gir DSB mulighet til å *innhente opplysninger* fra politiet og forsikringsselskapene uten hinder av den taushetsplikt som ellers gjelder, der dette er nødvendig for at direktoratet skal kunne sammenstille nasjonale statistiske oversikter til bruk i samfunnssikkerhetsarbeidet.

For å bedre sikkerheten i forbindelse med bruk av fyrverkeri fremmes forslag om en fullmaktsbestemmelse i brann- og eksplosjonsvernloven § 43 som gir departementet myndighet til å fastsette forskrifter som gir kommunene muligheter til å gi *lokale forskrifter på fyrverkeriområdet*.

2.2 El-tilsynsloven

El-tilsynsloven etablerer krav til sikker utførelse, drift og vedlikehold av elektriske anlegg og utstyr, og er hjemmelsgrunnlaget for DSBs og de lokale elektrisitetstilsyns tilsynsoppgaver på el-området.

Ut ifra et elsikkerhetsperspektiv foreslår departementet en presisering av el-tilsynsloven § 2, som innebærer at elektriske anlegg, i tillegg til å utføres, drives og vedlikeholdes, skal *prosjekteres* slik at det ikke frembyr fare for liv, helse og materielle verdier.

For å tilrettelegge for en best mulig oppfølging av DSBs sektorovergripende koordineringsoppgaver på samfunnssikkerhetsområdet, fremmes dessuten forslag om en utvidelse av hjemmelen i el-tilsynsloven § 5 for DSB til også å kunne *innhente opplysninger* fra politiet og forsikringsselskapene uten hinder av den taushetsplikt som ellers gjelder, der dette er nødvendig for at direktoratet skal kunne sammenstille nasjonale statistiske oversikter til bruk i samfunnssikkerhetsarbeidet.

Departementet mener det er viktig å regulere kvalifikasjoner i alle faser av arbeid knyttet til elektriske anlegg, herunder prosjekteringsfasen. Departementet fremmer derfor forslag til ny § 12 første ledd om at Kongen kan gi forskrifter om krav til kvalifikasjoner som også kan omfatte den som *prosjekterer* elektriske anlegg og elektrisk utstyr.

2.3 Høringen

2.3.1 Høringsinstansene

Etter først å ha vært forelagt samtlige departementer, ble forslag om endring i brann- og eksplosjonsvernloven og i el-tilsynsloven sendt på alminnelig høring 21. august 2008. Høringsfristen gikk ut 24. november 2008. Høringsnotatet ble sendt til følgende adressater:

Departementene

Fylkeskommunene
Kommunene

Datatilsynet
Det kriminalitetsforebyggende råd
Direktoratet for arbeidstilsynet
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Forbrukerrådet
Fylkesmennene
Nasjonal sikkerhetsmyndighet
Oljedirektoratet
Pasientombudet
Petroleumstilsynet
Politidirektoratet
Politiets sikkerhetstjeneste
Regjeringsadvokaten
Riksantikvaren
Riksrevisjonen

Sivilombudsmannen
Sosial- og helsedirektoratet
Statens helsetilsyn
Statens bygningstekniske etat
Statens forurensningstilsyn
Sysselmannen på Svalbard

Akershus universitetssykehus
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
Bergen Arkitekthøgskole
Haukeland Universitetssykehus
Helse Sør-Øst
Helse Vest
Helse Midt-Norge
Helse Nord
Forsvarets Forskningsinstitutt
Høgskolen Stord-Haugesund
Institutt for Energiteknikk
Nasjonalt folkehelseinstitutt
Norges byggforskningsinstitutt Sintef
Norsk Petroleumsinstitutt
Norsk senter for menneskerettigheter
Norsk Teknologisenter
NTNU
Rettspolitisk forening
Rikshospitalet
Statistisk sentralbyrå
St. Olavs Hospital
Ullevål universitetssykehus

Akademikerne
Arbeidsgiverforeningen NAVO
Bensinforhandlernes Bransjeforening
Bergindustriens landssammenslutning
Bransjerådet for Fjellsprenning
Brantjenestens Yrkesorganisasjon
Den Norske Advokatforening
Entreprenørforeningen Bygg og Anlegg EBA
Finansnæringens hovedorganisasjon
Greenpeace Norge
Handels- og servicenæringens hovedorganisasjon
Huseiernes Landsforbund
Kommunenes Sentralforbund
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Logistikk og Transportindustriens Landsforening
Maskin Entreprenørenes Forbund
NELFO – Foreningen for El og IT Bedriftene
Norges Blindeforbund
Norges Brannskole
Norges Ingeniør- og teknologorganisasjon
Norges Miljøvernforbund
Norges Naturvernforbund
Norsk Brannbefals Landsforbund
Norsk Brannvernforening
Norsk forening for farlig avfall

Norsk Forening for Fjellsprengningsteknikk
 Norsk Industri
 Norsk Kjøleteknisk Forening
 Norsk Kommunalteknisk forening
 Norsk Naturgassforening BA
 Norsk Pyroteknisk Bransjeråd
 Norske Rørleggerbedrifters Landsforening
 Næringslivets sikkerhetsorganisasjon
 Næringslivets Hovedorganisasjon
 Politiets fellesforbund
 Pukk- og grusleverandørenes landsforening
 Rådgivende Ingeniørers Forening
 Statstjenestemannforbundet
 Stenindustriens landssammenslutning
 Tekna
 Tekniske entreprenørers landsforening
 Transportbedriftenes Landsforening
 Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

AGA AS
 Agder energi nett
 Arcus Kjemi AS
 AS Feiring Bruk
 AS Norske Shell
 Borealis AS
 Borregaard
 Brødrene Risa AS
 Conoco Phillis Jet AS
 Det Norske Veritas
 Display Import AS
 Drammen Fjernvarme
 Dyno Nobel AS
 Elkem Aluminium ANS
 Energos AS
 Engelsrud NFI Pyrotechnics AS
 Esso Norge AS
 Festival Fyrverkeri AS
 Force Technology Training AS
 Forsvarsbygg
 Fransefoss Pukk AS
 Gasnor AS
 Gassco AS
 Hafslund ASA
 Haugerud Varmesentral AS c/o OBOS
 Hydro Aluminium AS
 Ineos Norge AS
 Jacob Hatteland Kjemi AS
 Jakhelln Transport & lager
 Jotun AS
 Kjell Foss Pukkverksprengning AS
 Landteknikk Fabrikk AS
 LPG Norge
 Lyse Gass AS
 Maxam Norge AS
 Mesta

Multiconsult AS
 Nammo Raufoss AS
 Nammo NAD
 NCC Råstoffer
 Nemco Certification AS
 Nor-Cargo AS
 Norsk Energi
 Norsk Gassenter AS
 Norsk Hydro ASA
 Norsk Kjelkontroll AS
 Norske Felleskjøp
 Norske Skog Nortura BA
 OBOS AS
 Orica Mining Services
 PARAT Halvorsen AS
 Peder Halvorsen Industrier AS
 Progas AS
 Pyro-Tech, Firma Hanshaugen
 Pyropartner
 Rambøll Norge AS
 Rema Bensin Norden AS
 Renor AS
 Ringnes Bryggeri AS
 Rosenborg pyrotekniske
 Scanpower AS
 Schenker Linjegods AS
 Skulstad Entreprenør AS
 Spectra Norge
 Standard Norge
 Star Maling og Lakkfabrikk AS
 StatoilHydro
 Statoil Norge AS
 Svea Fyrverkeri
 Teknologisk Institutt Sertifisering AS
 Tokerud Varmesentral AS
 Trainor AS
 Tuwinor
 Valdres Anlegg AS
 Viking Sprengstoff
 Volvat Medisinske Senter AS
 Yara Norge AS
 Yara Praxair AS
 Øifjord & Aanes Entreprenørforretning AS
 Østenstad Sprengningsservice AS

Fra følgende instanser har departementet mottatt svar om at de ikke har merknader til eller ikke finner grunn til å avgi høringsuttalelse til departementets forslag:

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
 Barne- og likestillingsdepartementet
 Finansdepartementet
 Fiskeri- og kystdepartementet
 Kultur- og kirkedepartementet

Kunnskapsdepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Miljøverndepartementet
Utenriksdepartementet

Kystverket

Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Fylkesmannen i Hordaland
Fylkesmannen i Sør Trøndelag

Bergen kommune
Sarpsborg kommune

Departementet har mottatt uttalelse med kommentar til departementets forslag fra følgende instanser:

Fornyings- og administrasjonsdepartementet
Forsvarsdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Samferdselsdepartementet

Datatilsynet
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Jernbaneverket
Politidirektoratet
Statens forurensningstilsyn

Fylkesmannen i Rogaland

Drammen kommune

EL og IT Forbundet

Preventor

Innholdet i høringsuttalelsene er referert eller gjengitt i tilknytning til de enkelte emner i proposisjonen hvor de er relevante. Hovedinntrykket fra høringsrunden er imidlertid at de fleste høringsinstansene er positive til forslaget om å endre brann- og eksplosjonsvernloven og el-tilsynsloven.

3 Brann- og eksplosjonsvernloven. Lovendringsforslag med kommentarer

3.1 Krav til sikring av farlig stoff

3.1.1 Gjeldende rett

Brann- og eksplosjonsvernloven har som formål å verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon, ulykker med farlig stoff og farlig gods og andre akutte ulykker, jf. § 1. Når det gjelder hensynet til *sikring* av farlige stoffer så er dette ikke eksplisitt inntatt i dagens regelverk. Brann- og eksplosjonsvernloven § 19 første ledd angir at virksomheter skal sørge for at sikkerhet i forhold til brann, eksplosjon, håndtering av farlig stoff og transport av farlig gods på veg og jernbane blir ivaretatt på en forsvarlig måte. I henhold til § 20 første ledd omfatter dette enhver håndtering av farlige stoffer. Dette har vært ansett også å omfatte krav til sikring, selv om dette ikke uttrykkelig er angitt.

3.1.2 Departementets forslag

Departementet ønsket å synliggjøre viktigheten av behovet for sikring av farlige stoffer, og foreslo derfor i høringsnotatet at dette hensynet inntas eksplisitt i lovens formålsbestemmelse (§ 1) gjennom tilføysen «uønskede tilsiktede hendelser» som et av lovens vernehensyn.

3.1.3 Høringsinstansenes syn

Flertallet av høringsinstansene som har uttalt seg er positive til at sikring tas inn som et element i lovens formålsbestemmelse.

Drammen kommune og Jernbaneverket tilkjenner i sin høringsuttalelse at de støtter departementets vurderinger rundt sikring av farlige stoffer mot uønskede tilsiktede hendelser.

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB) fremhever at:

«DSB støtter forslaget om at sikring av farlig stoff kommer tydeligere frem av lovens formålsbestemmelse. DSB mener det er viktig at dette formålet blir tydeligere, også sett i forhold til EU sitt økte fokus på sikring av eksplo-

siver og kjemikalier som kan brukes i ulovlig bombeproduksjon, såkalte precursors.»

Politidirektoratet uttaler følgende:

«Politidirektoratet støtter den foreslåtte endringen i brann- og eksplosjonsvernloven § 1. Endringen gir en tydeliggjøring av lovens formål i forhold til «security hensynet» slik at loven også omfatter uønskede hendelser som resultat av overlegg, eksempelvis en terrorhandling.»

Statens forurensningstilsyn (SFT) stiller seg kritisk til departementets forslag:

«SFT vurderer at den foreslåtte tilføysen er vid og uklar. JD har i høringsnotatet definert tilføysen uønskede tilsiktede hendelse som uønskede hendelser som resultat av overlegg, eksempelvis terrorhandling. Etter ordlyden omfatter tilføysen flere hendelser enn det som JD etter denne definisjonen har ment å omfatte. SFT foreslår at lovens vernehensyn presiseres ytterligere i formålsbestemmelsen, eventuelt foreslår vi at det i lovens § 4 tas inn en definisjon av betegnelsen.»

3.1.4 Departementets vurdering

Etter terrorbombene i Madrid 11. mars 2004 og i London 7. juli 2005, har det gradvis oppstått større konsensus mellom EUs medlemsland om nødvendigheten av å finne frem til et mest mulig harmonisert system for å hindre at eksplosiver, prekursorer, detonatorer og annet utstyr til å fremstille hjemmelagede bomber faller i hendene på uvedkommende.

Blant annet som en følge av disse hendelsene har det både nasjonalt og internasjonalt funnet sted en økende oppmerksomhet rundt krav om bedre sikring av farlig stoff. Med *sikring* (security) menes tiltak eller forholdsregler som iverksettes for å unngå uønskede tilsiktede hendelser som kan sette menneskeliv i fare eller skade materiell eller miljø, jf. definisjonen i NOU 2006:6 Når sikkerheten er viktigst, s. 38 og vedlegg 5 og NOU 2000:24 Et sårbart samfunn.

Problemstillingen er særlig aktuell med tanke på eksplosiver og andre stoffer som kan benyttes til fremstilling av sprengstoff og bomber. Bruk av eksplosiver er i følge EU (COM (2007) 651 final, Communication from the Commission to the European parliament and the Council on enhancing the security of explosives, s. 1) det vanligste våpenet som benyttes av terrorister i den hensikt å påføre skade på liv, helse og materielle verdier. Eksplosiver kan også benyttes i alminnelig kriminelt øyemed. Sikring av denne typen stoffer er derfor svært viktig for å hindre at slike uønskede tilsiktede hendelser finner sted. Departementet ønsker av den årsak å synliggjøre viktigheten av å sørge for sikring av farlige stoffer, og foreslår at dette hensynet inntas eksplisitt i lovens formålsbestemmelse (§ 1) gjennom tilføyelsen «uønskede tilsiktede hendelser» som et av lovens vernehensyn. Denne tilføyelsen gir bedre helhet i forhold til eksisterende samt foreslåtte bestemmelser i loven. For det første tydeliggjøres at forskriftshjemmelen i lovens § 43 også omfatter krav om slik sikring. Forslaget reflekterer også det hensynet som ligger bak utvidelsen av lovens definisjon av farlig stoff til også å omfatte reaksjonsfarlig stoff, jf. kapittel 3.2 nedenfor.

SFT gir i sin høringsuttalelse uttrykk for at formuleringen «uønskede tilsiktede hendelser» er vid og uklar og at det således er behov for en nærmere presisering av lovens vernehensyn i formålsbestemmelsen. Departementet er imidlertid av den oppfatning at hva som innholdsmessig ligger i begrepet «uønskede tilsiktede hendelser» over tid har blitt så godt innarbeidet, blant annet gjennom NOU 2000:24 Et sårbart samfunn og NOU 2006:6 Når sikkerheten er viktigst, at formuleringen ikke bør volde nevneverdig uklarhet for de grupper som loven retter seg mot.

3.2 Utvidelse av brann- og eksplosjonsvernlovens virkeområde

3.2.1 Gjeldende rett

Brann- og eksplosjonsvernloven omhandler alminnelige plikter til å forebygge brann og eksplosjon samt sentral og lokal organisering og gjennomføring av brann- og eksplosjonsvernarbeidet, jf. angivelsen av lovens virkeområde i § 2 første ledd. Videre omhandler loven ulykkes- og skadeforebyggende plikter i forbindelse med håndtering av farlig stoff, jf. § 2 annet ledd. Farlig stoff er i loven definert som brannfarlig-, eksplosjonsfarlig- og trykksatt stoff, jf. § 4 bokstav c. Innenfor dette

området retter loven seg primært mot eier og bruker av farlig stoff og gjelder både utstyr og anlegg som benyttes ved håndtering av farlig stoff. I loven er det åpnet for at det i forskrift stilles krav til den som produserer, leverer, importerer eller markedsfører produkter som benyttes ved håndtering av farlig stoff, jf. § 26 tredje ledd. Med håndtering menes enhver omgang med farlig stoff slik som tilvirkning, oppbevaring, behandling, transport, lasting, lossing, erverv, handel, innførsel, utførsel, overføring, bruk og tilintetgjøring, jf. legaldefinisjonen i lovens § 4 bokstav d.

Håndtering av farlig stoff er også regulert i lov 13. mars 1981 nr. 6 om forurensning og om avfall (forurensningsloven) og lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven). Lovene ivaretar imidlertid ulike hensyn. Brann- og eksplosjonsvernloven er viktig for å sikre både arbeidstakere, omgivelsene og tredjeperson mot akutte ulykker som følge av omgang med farlige stoffer, forurensningsloven er primært innrettet på å forhindre forurensning av det ytre miljø, mens arbeidsmiljøloven er spesielt innrettet på beskyttelse av arbeidstakerne. Lovene utfyller derved hverandre og etablerer en samlet regulering av de fleste aspekter knyttet til omgang med farlige stoffer.

Forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) og forskrift 17. juni 2005 nr. 672 om tiltak for å forebygge og begrense konsekvensene av storulykker i virksomheter der farlige kjemikalier forekommer (storulykkforskriften) er blant annet hjemlet de tre ovenfornevnte lovene. Forvaltningen av lovgivningen ivaretas gjennom ulike samarbeidsordninger etablert mellom berørte myndigheter (blant annet Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap, Statens forurensningstilsyn, Arbeidstilsynet, Petroleumstilsynet og Næringslivets sikkerhetsorganisasjon).

3.2.2 Departementets forslag

Departementet fant det ønskelig å gjøre visse endringer i brann- og eksplosjonsvernloven med sikte på å undergi stoffer som ved kontakt med andre stoffer kan utgjøre en risiko for farlig reaksjon, eller som kan anvendes i fremstilling av stoffer som kan benyttes til uønskede tilsiktede hendelser, en mer helhetlig regulering. Departementet foreslo i høringsnotatet å benytte betegnelsen «reaksjonsfarlig stoff» og innta dette som en spesiell kategori farlig stoff i definisjonsbestemmelsen i § 4.

3.2.3 Høringsinstansenes syn

Fylkesmannen i Rogaland og Jernbaneverket er i sin høringsuttalelse generelt positive til forslagene og vil spesielt fremheve forslaget som vil sikre en bedre forvaltning av det som defineres som farlige stoffer.

Politidirektoratet uttaler at de «støtter forslaget om utvidelse av lovens virkeområde til også å omfatte reaksjonsfarlige stoffer, da dette er stoffer som kan medføre en risiko ved utslipp eller som enkelt kan benyttes i fremstillingen av stoffer som kan benyttes ved terroranslag og lignende».

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB) uttaler følgende:

«For å få en helhetlig regulering når det gjelder sikkerhet knyttet til farlige stoffer mener DSB det er viktig å endre lovens definisjon av hva som skal betegnes som farlige stoffer. Dette vil være viktig i forhold til listen over precursors som fremkommer av EUs handlingsplan for sikring av eksplosiver. I tillegg er dette en endring direktoratet mener er nødvendig for å styrke sikkerhetsarbeidet også i forhold til andre stoffer enn de som er brann- og eksplosjonsfarlige. I tillegg gir dette en bedre logikk i forhold til en bedre harmonisering av regelverket for transport av farlig gods og annen håndtering av farlige stoffer. DSB gjør oppmerksom på at det er snakk om sikkerhet i forhold til omgivelsene og særlig befolkningen rundt anlegg som håndterer disse farlige stoffene».

Statens forurensningstilsyn (SFT) stiller seg mer kritisk til departementets forslag til definisjon av reaksjonsfarlig stoff og fremhever at:

«den er uklar og svært omfattende. Veldig mange stoff kan komme inn under definisjonen. Det er svært vanskelig å få oversikt over hvilke stoff det gjelder. Det finnes mange definisjoner om egenskaper til stoff i regelverk i EU og Norge. SFT mener JD heller bør bruke disse definisjonene».

SFT påpeker videre at JD i høringsnotatet ikke har vurdert utvidelsen av virkeområdet i forhold til lov 11. juni 1976 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven). Det følger av forarbeidene til produktkontrollloven at produktbegrepet omfatter alle produkter på ethvert stadium fra råstoff til avfall. SFT påpeker at produktbegrepet således omfatter også *reaksjonsfarlige stoff* slik dette er definert i lovforslaget. I tillegg anfører SFT at departementets forslag ikke er i tråd med den kommende CLP-forordningen om klassifisering, merking og forpakning av stoffer og stoffblandinger.

3.2.4 Departementets vurdering

Departementet anser det uhensiktsmessig at loven i dag bare hjemler kravsetting og tilsyn for omgang med brannfarlige, eksplosive og trykksatte stoffer, mens en del andre stoffer som kan utgjøre tilsvarende risiko ved akutte utslipp – særlig for omgivelsene og tredjeperson – eller som enkelt kan benyttes i fremstilling av stoffer som kan benyttes ved terroranslag og lignende, ikke omfattes av loven. Slike stoffer kan for eksempel være vannreaktive stoffer som utvikler giftig gass, og flyktige giftige stoffer, eller stoffer som kan benyttes til fremstilling av eksplosiver uten at de faller inn under lovens definisjon av eksplosjonsfarlig stoff. Slike stoffer betegnes som prekursorer, og vil bli omfattet av nye, strengere krav som innføres i EU for å forebygge terrorhandlinger og som det forventes at også Norge kommer til å innføre. Lovendringen vil derfor legge til rette for nærmere regulering av slike stoffer, og iverksettelse av konkrete tiltak for å styrke sikkerheten på dette området.

Behovet for utvidelsen av lovens virkeområde til også å omfatte reaksjonsfarlig stoff illustreres blant annet av ulykken i Helsingborg i Sverige i mai 2005, hvor et akuttutslipp av store mengder svovelsyre i kontakt med vann førte til en gassky av svoveldioksid.

Statens forurensningstilsyn (SFT) anførte i høringsrunden at de fant definisjonen av reaksjonsfarlig stoff for å være uklar og for omfattende. SFT hevdet i den anledning at reaksjonsfarlige stoffer er en gruppe stoffer som ikke tydelig er definert fordi de ikke finnes i publiserte stofflister.

Til dette kan det nevnes at også de eksisterende definisjoner av farlig stoff i brann- og eksplosjonsvernloven er vide og omfatter et stort antall farlige stoffer. Både brannfarlige -, eksplosjonsfarlige - og trykksatte stoffer er stoffer (og blandinger av stoffer) som har en slik karakter at ikke alle varianter av disse eksisterer i publiserte stofflister. Riktignok foreligger det publiserte stofflister i flere håndbøker som omhandler stoffer som reagerer farlig med ulike andre stoffer, men – på samme måte som for de øvrige farlige stoffene – eksisterer det ikke uttømmende lister over stoffer som har denne reaksjonsfarlige egenskapen. Det forhold at det per dags dato ikke forekommer komplette stofflister, er etter departementets syn ikke et tilstrekkelig tungtveiende argument mot innføring av en definisjon i en lov som skal forebygge hendelser som kan medføre skade på liv og helse ved virksomheter og dennes omgivelser.

Videre har det vært departementets hensikt at definisjonen skal være forholdsvis omfattende, da

det er viktig at virksomheter foretar risikoanalyser og vurderinger som avdekker risiko for farlig reaksjon mellom ulike kjemiske stoffer.

Departementet har likevel valgt å ta SFTs merknad om at definisjonen av reaksjonsfarlig stoff er for uklar og omfattende til følge. I utkast til forskrift om brannfarlig, reaksjonsfarlig og trykksatt stoff samt utstyr og anlegg som benyttes ved håndteringen – som nå er under utarbeidelse – er det i vedlegg 1 nærmere angitt ulike stoffgrupper som faller inn under begrepene brannfarlige -, reaksjonsfarlige - og trykksatte stoffer. I utkast til forskrift, vedlegg 1, er følgende stoffer angitt i kategorien reaksjonsfarlig stoff: Stoff som utvikler giftig gass i kontakt med vann og giftig stoff med innåndingsfare av damp, støv eller tåke. Departementet vurderer det dit hen at SFTs kommentar når det gjelder uklarhet og omfang kan imøtekommes ved – på samme måte som i den ovenfor nevnte forskriften – å tydeliggjøre at definisjonen primært søker å omfatte stoffer som reagerer med vann og utvikling av giftig gass, samt stoffer som kan medføre fare for utslipp av farlig gass, damp, støv eller tåke. Teksten i den foreslåtte lovbestemmelse er for øvrig noe språklig justert, slik at definisjonen fremstår som mer presis og tydelig. Departementet foreslår følgende presisering i ordlyden i den foreslåtte endring i § 4 bokstav c tredje og fjerde strekpunkt (endringene er angitt i kursiv):

«Reaksjonsfarlig stoff: fast, flytende eller gassformig stoff, stoffblanding, samt stoff som forekommer i kombinasjoner av slike tilstander, som ved kontakt med *vann*, *ved sitt* trykk, temperatur eller andre kjemiske *forhold*, representerer en fare for farlig reaksjon, eksplosjon eller utslipp av farlig gass, damp, *støv* eller *tåke*.»

Videre påpekte SFT i sitt hørings svar at de ikke kunne se at utvidelse av lovens virkeområde til også å omfatte reaksjonsfarlig stoff var vurdert i forhold til virkeområdet i produktkontrollloven. I høringsnotatet til lovendringen er det eksplisitt inntatt en vurdering av grenseflatene mot forurensningsloven og arbeidsmiljøloven. Departementet ser at det i høringsnotatet ikke er foretatt en tilsvarende redegjørelse for forholdet til produktkontrollloven.

Det er departementets vurdering at den eksisterende fordeling av ansvar og oppgaver som foreligger mellom SFT og DSB i forvaltningen av produktkontrollloven ikke endres ved innføringen av den foreslåtte definisjon av reaksjonsfarlig stoff i brann- og eksplosjonsvernloven. Hensynet bak innføring av definisjonen av reaksjonsfarlig stoff i brann- og eksplosjonsvernloven er primært av en annen art enn de hensyn som følger av produkt-

kontrollloven, hvor det sentrale er å sikre at produkter ikke medfører helseskade eller miljøforstyrrelser. Hovedhensikten bak den foreslåtte utvidelsen av brann- og eksplosjonsvernlovens virkeområde er å sørge for en mer helhetlig regulering av stoffer som ved kontakt med andre stoffer kan utgjøre en risiko for farlig reaksjon, eller som kan anvendes i fremstilling av stoffer som kan benyttes til uønskede tilsiktede hendelser (security-hensynet). På denne bakgrunn kan departementet ikke se at det skulle medføre prinsipielle eller forvaltningsmessige problemer ved innføring av den foreslåtte definisjonen av reaksjonsfarlig stoff i brann- og eksplosjonsvernloven i forhold til produktkontrollloven.

I tillegg anfører SFT at departementets forslag ikke er i tråd med den kommende CLP-forordningen om klassifisering, merking og forpakning av stoffer og stoffblandinger. CLP er en forkortelse for forordningen *Regulation on classification, labelling and packaging of substances and mixtures*, som ble vedtatt i EU den 28. november 2008. CLP-forordningen skal erstatte de direktiver som i dag reguleres i Norge gjennom forskrift 16. juli 2002 nr. 1139 om klassifisering, merking mv. av farlige kjemikalier (klass-merk forskriften). Klass-merk forskriften er en fellesforskrift som forvaltes av Statens forurensningstilsyn, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Direktoratet for arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet. Formålet med dette regelverket er, gjennom merking og advarselsetninger på produktene, å gi forbrukere og andre brukere av kjemiske produkter informasjon om farlige egenskaper, slik som brannfare, helsefare eller miljøfare.

Departementet har vurdert det som uhenksom å referere til CLP, da CLP-forordningens definisjon av farlige stoffer er svært detaljert. En slik detaljeringsgrad hører etter departementets vurdering hjemme på forskriftsnivå. Etter departementets syn gir den foreslåtte definisjon av reaksjonsfarlig stoff et riktig presisjonsinnhold på lovnivå.

Det vises for øvrig til St.meld. nr. 41 (2000-2001) om brann- og eksplosjonsvern, hvor behovet for en styrking av sikkerhetsarbeidet også i forhold til andre farlige stoffer enn de som er brann- eller eksplosjonsfarlige ble understreket. Regjeringen signaliserte dessuten i St.meld. nr. 14 (2006-2007) Sammen for et giftfritt miljø - forutsetninger for en tryggere fremtid, jf. Innst.S. nr.180 (2006-2007), at den for å styrke regelverket med hensyn til reduksjon av risiko for tredjepersons liv og helse ville fremme forslag om at definisjonen av farlig stoff i brann- og eksplosjonsvernloven utvides til også å

omfatte stoffer som reagerer farlig med andre stoffer. Justis- og politidepartementet følger gjennom denne proposisjonen opp Regjeringens og Stortingets ønske.

3.3 Hjemmel for virksomheter til å kreve politiattest for personer som skal håndtere eksplosjonsfarlig stoff i virksomheten

3.3.1 Gjeldende rett

Det følger av forskrift 20. desember 1974 nr. 4 om strafferegistrering (strafferegistreringsforskriften) § 12 nr. 1 at politimesteren som hovedregel bare kan utstede politiattest når det i lov eller med klar hjemmel i lov er fastsatt at en person må godtgjøre at han har ført en hederlig vandel, er straffet eller lignende.

Virksomheter som håndterer eksplosiver har i dag kun i enkelte tilfeller hjemmel til å kreve politiattest fra sine ansatte. I henhold til forskrift 26. juni 2002 nr. 922 om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff (eksplosivforskriften) § 2-1 tredje ledd skal det ved tilvirkning, oppbevaring av større mengder og handel med eksplosiv vare utpekes en kompetent person, som skal påse at håndteringen foregår teknisk riktig og på lovlig måte. Det fremkommer i § 2-1 fjerde ledd at «utpekt person skal ha god vandel og kunne fremlegge politiattest som ikke skal være eldre enn tre måneder.» Bestemmelsen gir imidlertid ikke hjemmel for å kreve politiattest av samtlige ansatte som håndterer eksplosjonsfarlig stoff. Denne sikkerhetsmessige svakheten ønsker departementet nå å rette på.

Videre foreligger det i dag krav om at den som søker DSB om utstedelse av sprengningssertifikat klasse A og B må kunne fremlegge politiattest, jf. eksplosivforskriften § 10-4 tiende og trettende ledd og § 10-5 tiende ledd.

3.3.2 Departementets forslag

Det foreligger i dag ingen helhetlig regulering av kravet til politiattest. Departementet mente det var behov for å styrke sikringsbestemmelsene knyttet til håndtering av eksplosiver, blant annet gjennom å ha en helhetlig og enhetlig tilnærming til alle som skal kunne håndtere eksplosiver. Departementet fremmet derfor i høringsnotatet forslag om en ny § 19 a om plikt for virksomheter som håndterer eksplosjonsfarlige stoffer til å kreve politiattest av sine ansatte. I departementets forslag til ny § 19 a ble det også tydeliggjort at den som søker om

sprengningssertifikat fra DSB må fremlegge ordi-
nær politiattest.

Departementet foreslo i høringsnotatet følgende ordlyd i den nye § 19 a:

«Virksomheter skal sørge for at den som skal arbeide i virksomhet som håndterer eksplosjonsfarlig stoff av slik mengde eller type som departementet bestemmer i forskrift legger frem ordinær politiattest.

Sentral tilsynsmyndighet kan kreve fremlagt ordinær politiattest før utstedelse av bestemte sertifikater eller tillatelser til personer eller virksomheter som håndterer eksplosiv vare.

Departementet kan gi utfyllende forskrifter om politiattester etter denne bestemmelsen, herunder om formål, oppbevaring, tidspunkt for utstedelse og hvilke virksomheter som omfattes.»

3.3.3 Høringsinstansenes syn

De av høringsinstansene som har uttalt seg om departementets forslag om politiattest har generelt sett stilt seg positive til forslaget, selv om *Datatilsynet*, *Fornyings- og administrasjonsdepartementet* og *Politidirektoratet* har uttrykt ønske om at forslaget spisses noe.

Jernbaneverket ga i sin høringsuttalelse uttrykk for at det mener de foreslåtte endringer vil styrke loven på vesentlige punkter, og trekker blant annet frem forslaget om hjemmel for DSB til å kreve politiattest før utstedelse av bestemte sertifikater og at virksomheter som håndterer eksplosjonsfarlig stoffer kan kreve politiattest av ansatte.

Drammen kommune støtter i sin høringsuttalelse forslaget om innhenting av politiattest og mener at «departementet har foretatt utdypende og grundige avveininger mellom hensynet til personvernet og de samfunnsmessige konsekvenser ved at eksplosiver havner i urette hender».

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) støtter også forslaget og uttaler at:

«Som nevnt i høringen har EU utarbeidet en handlingsplan som skal sikre at eksplosive vare ikke kommer i urette hender, som terrorister og kriminelle. Det fremkommer av EUs handlingsplan at de mener det er nødvendig med en sikkerhetsjekk av alt personell som gjennom jobben håndterer eksplosiv vare, og at dette gjelder alle som på en eller annen måte håndterer eksplosiv vare. DSB mottar meldinger fra virksomheter som håndterer eksplosiv vare, hvor det oppleves som problematisk at de ikke kan sjekke vandelen ved tilsetting. DSB støtter denne bekymringen. DSB har eksempler på

personer som i dag håndterer eksplosiv vare, som ikke burde ha denne tilgangen, men hvor virksomheten ikke har nødvendig informasjon..»

Datatilsynet uttalte at selv om tilsynet er tilfreds med at departementet har viet en betydelig del av høringsnotatet til drøftelse av personvernrealterte problemstillinger, ønsker tilsynet å komme med enkelte bemerkninger tilknyttet forslaget til § 19 a:

«Etter hva *Datatilsynet* kan se, eksisterer det for det første en viss diskrepans mellom den krets av registrerte personer som - etter en naturlig språklig forståelse - faller innenfor rekkeviddene av ordlyden av § 19 a første ledd, og på den annen side den krets som er omtalt i høringsnotatet som forpliktet til å legge frem politiattest... Det fremstår altså som om departementet i notatet opererer med et krav om en saklig tilknytning mellom den enkeltes arbeidsoppgaver og vedkommendes omgang med eksplosiver, mens ordlyden, på sin side, gir anvisning på en langt videre krets enn dette, idet formuleringen «som håndterer eksplosjonsfarlig stoff» peker tilbake på virksomheten, og ikke den enkelte arbeidstager. Det er nærliggende å anta at høringsnotatets innskrenkede personkrets er dekkende for hva som er departementets intensjoner. I tillegg vil en slik tilnærming være mest i samsvar med det personvernrettslige relevanskriterium, som det etter *Datatilsynets* oppfatning også må sees hen til i forhold til de ansatte, jf for så vidt departementets uttalelser i notatets punkt 2.3.2.4... Disse synspunktene taler etter *Datatilsynets* oppfatning for at den nevnte lovbestemmelsen gjøres til gjenstand for en presisering, i form av en språklig innskrenkning i angivelsen av den forpliktete krets av personer, som altså er mer i samsvar med de synspunkter som fremgår av høringsnotatet... For det andre har tilsynet merket seg at kravet til fremleggelse av attest ikke skal gjøres gjeldende overfor de som allerede arbeider i slik virksomhet, jf. uttrykket «skal arbeide» i betydningen «kommer til å arbeide i fremtiden». I forlengelsen av dette kunne det kanskje være på sin plass med en klargjøring, enten i formell lov eller forskrift, av at fremleggelse av politiattest skal være en engangsforeteelse. Tilsynet har imidlertid merket seg at tidspunktet for innhenting er angitt i punkt 2.3.2.4 i høringsnotatet, samt at opplysninger om at politiattest vil kreves, skal oppgis i stillingsutlysningen. Tilsynet legger til grunn at dette er eksempler på forhold som det er naturlig å regulere nærmere i utfyllende forskrift, jf. avsnittet nedenfor.

For det tredje har tilsynet notert seg at nærmere regler om «formål» er utsatt til senere forskriftsregulering, jf den foreslåtte § 19 a tredje ledd... Slik *Datatilsynet* ser det, er dessuten formålets sentrale stilling i personvernretten et argument som trekker i retning av at det i størst mulig utstrekning bør fastsettes i formell lovs form, blant annet fordi en slik forankring må regnes som best skikket til å ivareta hensynet til rettsundersåttenes forutberegnelighet.»

Fornyings- og administrasjonsdepartementet viste i sine merknader til at det støtter *Datatilsynets* merknader.

Politidirektoratet gir i sin høringsuttalelse uttrykk for de antar at forslaget om en utvidelse av gruppen som skal ha utferdiget politiattest vil kunne gi en økt sikkerhet for samfunnet. *Politidirektoratet* vil likevel bemerke at dette vil medføre noe økt ressursbruk i politiet. For å unngå at det utferdiges flere politiattester enn nødvendig, foreslår *Politidirektoratet* at det presiseres i § 19, eventuelt i forskrift, at politiattest kun utstedes til den som har fått tilbud om en konkret stilling. *Politidirektoratet* er forøvrig enig i departementets vurdering av at det er mest hensiktsmessig at det utstedes ordinær politiattest.

3.3.4 Departementets vurdering

En stor del av departementets regulering på farlig stoff-området er implementering av internasjonale krav fra FN eller EU. Etter 11. september 2001 har det internasjonalt vært en økende oppmerksomhet mot å hindre farlige stoffer generelt og eksplosiver spesielt fra å komme på avveie eller i urette hender. Etter terroranslagene i Madrid 11. mars 2004 og senere i London 7. juli 2005, har EU ved flere anledninger uttalt at behovet for å hindre at terrorister og andre kriminelle får tilgang til eksplosiver er høyt prioritert i EU. I en handlingsplan fra EU, vedtatt av Rådet 18. april 2008, fremkommer det at EU mener det er nødvendig med en vandelsjekk av alt personell som på en eller annen måte håndterer eksplosjonsfarlig stoff i en virksomhet. Det er ventet at det vil bli utarbeidet mer spesifikke direktiv på området som Norge vil bli nødt til å implementere. Lovendringen kan derfor anses som en forbedring til de krav som vil følge av slike fremtidige direktiv.

Også i Danmark har man funnet behov for slike krav til vandelsjekk. I bekendtgjørelse nr. 362 av 15. mai 2008 om eksplosivstoffer oppstilles det krav om at samtlige ansatte som har adgang til eksplosiver i en gitt virksomhet skal vandelsgod-

kjennes av politiet, jf. bekjentgjørelsens § 12 stk 3 jf. stk. 4.

Uavhengig av de tiltak som lanseres av EU har departementet sett at det foreligger behov for å skjerpe sikringskravene tilknyttet personell som skal håndtere eksplosiver. DSB, som er den sentrale tilsynsmyndighet etter brann- og eksplosjonsvernloven, har i enkelte tilfeller mottatt bekymringsmeldinger fra virksomheter som håndterer eksplosive varer, og som opplever det som problematisk at de ikke kan få sjekket vandelen ved tilsetning av nye medarbeidere. DSB har blitt informert om situasjoner hvor personer har håndtert eksplosive varer selv om deres rulleblad tilsier at vedkommende ikke burde hatt tilgang til slike varer, og hvor dette var helt ukjent for virksomheten da de ansatte vedkommende.

På bakgrunn av de ovenfor nevnte forhold, og ut fra ønsket om å tydeliggjøre hjemmelsgrunnlaget for innhenting av politiattest på eksplosivområdet, fremmer departementet forslag om en ny § 19 a om plikt for virksomheter som håndterer eksplosjonsfarlige stoffer til å kreve politiattest av sine ansatte. I § 19 a vil det også tydeliggjøres at den som søker om sprengningssertifikat fra DSB må fremlegge ordinær politiattest.

Det foreligger føringer både i nasjonalt og internasjonalt regelverk for hvilke tilfeller som berettiger politiattest, og hvor omfattende opplysninger som der kan innhentes. Departementets forslag er søkt utarbeidet i tråd med disse føringene, jf. drøftelsen nedenfor i kapittel 3.3.4.1 til og med 3.3.4.5.

Departementet ser seg for øvrig enig i de merknader Datatilsynet og Politidirektoratet har til lovteksten i endringsforslaget. Departementet vil derfor foreta en ytterligere presisering av lovteksten slik at den blir i tråd med Datatilsynets og Politidirektoratets merknader. Departementet foreslår derfor følgende endring i ordlyden i den nye § 19 a (endringene er satt i kursiv):

«Virksomheter skal sørge for at arbeidstakere som håndterer eksplosjonsfarlig stoff av slik mengde eller type som departementet bestemmer i forskrift, legger frem ordinær politiattest. *Attesten skal vise om arbeidstakeren har slik vandelen at vedkommende kan finnes skikket i henhold til brann- og eksplosjonsvernlovgivningens formål.*

Sentral tilsynsmyndighet kan kreve fremlagt ordinær politiattest før utstedelse av bestemte sertifikater eller tillatelser til personer eller virksomheter som håndterer eksplosiv vare.

Departementet kan gi utfyllende forskrifter om politiattester etter denne bestemmelsen, herunder *om oppbevaring*, tidspunkt for utstedelse og hvilke virksomheter som omfattes.»

3.3.4.1 EMK artikkel 8 – Retten til respekt for privatliv og familieliv

I flere saker, både for den Europeiske menneskerettsdomstol (EMD) og for Høyesterett, har det direkte eller indirekte blitt konstatert at behandling av personopplysninger er et inngrep i den enkeltes privatliv, som faller innenfor det EMK artikkel 8 skal beskytte. De ytre rammene for når det er adgang til å utstede politiattest følger således av EMK artikkel 8. For å kunne utstede politiattest må det derfor foreligge hjemmel i eller i medhold av lov, politiattesten må fremme ett av de legitime formålene i EMK artikkel 8 nr. 2 (eksempelvis av hensyn til den nasjonale sikkerhet, for å forebygge uorden og kriminalitet mv), og det må være nødvendig i et demokratisk samfunn, noe som blant annet innebærer at det må være forholdsmessighet mellom inngrepet og det som oppnås med dette. For at virksomheter som håndterer eksplosiver skal kunne kreve politiattest for sine ansatte må derfor disse tre kumulative vilkårene være oppfylt.

3.3.4.2 Formål som berettiger hjemmel for politiattest – hensynet til samfunnsbeskyttelse

I NOU 2003: 21 Kriminalitetsbekjempelse og personvern gjennomgår Politiregisterutvalget de eksisterende reglene for bruk av politiattester, samt foretar en prinsipiell vurdering av når det bør være adgang til å utstede politiattest. Utvalget fremhever i den anledning at «[h]ensynet til samfunnsbeskyttelse må i denne forbindelse veies opp mot alminnelige personvern hensyn, samt hensynet til rehabilitering av tidligere straffedømte». Videre uttaler utvalget at «[h]vor alvorlige konsekvensene kan bli av å tilsette en presumptivt «uskikket» person må dessuten tillegges stor vekt». Utvalget ser også at «det vil være behov for å beskytte det som i større grad omtales som samfunnsinteresser og økonomiske interesser».

Etter departementets syn kan det få alvorlige samfunnsmessige konsekvenser dersom eksplosive varer havner i urette hender. Som nevnt ovenfor i kapittel 3.1.4 er bruk av eksplosiver det vanligste våpenet som benyttes av terrorister i den hensikt å påføre skade på liv, helse og materielle verdier. Eksplosiver kan også benyttes i alminnelig kriminelt øyemed. Departementet mener derfor at hensynet til å beskytte samfunnet mot slike uønskede tilsiktede hendelser i form av urettmessig

bruk av eksplosiver her må veie tyngre enn alminnelige personvern hensyn, samt tidligere straffedømte personers interesse i at potensielle arbeidsgivere ikke får innblikk i hans eller hennes kriminelle rulleblad.

I NOU 2003: 21 foreslår Politiregisterutvalget at fem typetilfeller – eller kategorier – av formål som berettiger politiattest blir lovfestet (forslag til § 31). Utvalget uttaler i den forbindelse at disse typetilfellene kan fungere som «signaler i forhold til hvilke andre hjemler det kan være aktuelt å vedta i spesiallovgivningen.» To av typetilfellene som nevnes er hjemler for å utelukke personer fra stillinger hvor det kan medføre store samfunnsmessige skader eller være samfunnsødeleggende eller tilfeller hvor det er fare for at de på ny vil begå straffbare handlinger, dersom disse innehas av personer som antas uegnet på grunn av ilagt straff med videre.

Etter departementets vurdering faller forslaget om plikt for virksomheter som håndterer eksplosive varer til å innhente politiattest for sine ansatte klart innenfor de to ovenfor nevnte typetilfellene. Forslaget har også til hensikt å fremme to av de legitime formålene som fremgår av EMK artikkel 8 nr. 2, og som er et vilkår for at inngrepet skal være lovlig, nærmere bestemt hensynet til den offentlige trygghet og for å forebygge uorden og kriminalitet.

3.3.4.3 Hvilken type politiattest kan kreves.

Nødvendighets- og relevansprinsippene

Personvernrettens alminnelige nødvendighets- og relevansprinsipp vil måtte tas i betraktning ved avveiningen av bruken av politiattester, både i forhold til vurderingen av om det skal gis hjemmel for utstedelse av politiattest på et område, og i forhold til spørsmålet om *hvor omfattende* opplysninger som skal utleveres. Politiattestene skal med andre ord forbeholdes de situasjoner hvor det er nødvendig med vandelskontroll. Formålet med attesten vil også være styrende for hvilke opplysninger som er relevante å ta med i attesten.

I vurderingen av om det er *nødvendig* med et nytt hjemmelsgrunnlag for å utstede politiattest, må det tas hensyn til hvilken risiko det er for at det blir begått nye straffbare handlinger. Risikoen vil bero på en kombinasjon av sannsynligheten for at det vil bli begått nye straffbare handlinger og hvilket omfang (konsekvens) skaden av en straffbar handling vil kunne få.

Departementet mener at dersom en person som tidligere er straffedømt (eksempelvis for ran

eller terrorhandlinger) får tilgang til eksplosiver, er det nærliggende å anta at vedkommende vil kunne bli fristet til på ny å utføre en tilsvarende handling, med de uønskede konsekvenser en slik urettmessig bruk av eksplosiver kan få. Videre er det ikke uvanlig at en person som har begått vinningskriminalitet har problemer med økonomien, og at det da kan være en økt sannsynlighet for at vedkommende kan bli fristet til å begå nye lovbrudd, for eksempel ved å tilegne seg eventuelt underslå eksplosive varer og selge dette til andre for vinningens skyld. Det er kjent i bransjen at en stor del av tyveriene blir begått av egne ansatte for salg til andre entreprenører. Etter departementets oppfatning er dette tungtveiende hensyn i begrunnelsen for forslaget om hjemmel for innhenting av politiattest.

Det ble underveis vurdert om det skulle inntas en hjemmel for innhenting av uttømmende politiattest. Departementet kom imidlertid til at dette er for inngripende i forhold til hensynet til rehabilitering av tidligere straffedømte. Departementets forslag innebærer derfor at det kun kan kreves ordinær politiattest.

Departementet har også vurdert om det kunne være tilstrekkelig med en begrenset politiattest (avgrenset uttømmende politiattest), men har kommet til at en begrenset politiattest ikke ville være hensiktsmessig ut i fra de formål som ønskes oppnådd med attesten. Ved kun å positivt angi enkelte straffebestemmelser som skal med på en slik begrenset politiattest er det fare for at enkelte viktige forhold vil kunne falle utenfor, og som det hadde vært av stor betydning å få med på politiattesten ut fra et samfunnssikkerhetssynspunkt.

Departementet ønsker å understreke at forslaget ikke har til hensikt å fungere som et yrkesforbud i form av at det kreves plettfri vandel for å håndtere eksplosive varer. Det er kun straffbare forhold som er av betydning ut fra hensynet til å motvirke uønskede tilsiktede hendelser med eksplosiver (securityhensynet) som er relevante forhold i så måte.

Departementet vil videre påpeke at ved en ordinær politiattest vil verken de eldste reaksjonene eller de mildeste straffene bli registrert. Ved en avgrenset uttømmende attest (begrenset attest) vil det ikke foreligge noen slik begrensning bakover i tid. Departementet mener derfor at hensynet til resosialisering av tidligere lovbrutere faktisk står sterkere ved kun å kreve ordinær politiattest. I tillegg er det etter departementets vurdering sannsynlig at eldre forhold ikke lenger har samme betydning for formålet med attesten, og på den måten ikke er like relevant.

Etter departementets vurdering tilfredsstiller også forslaget om å innhente politiattest vilkåret i EMK artikkel 8 nr. 2 om at tiltaket må være nødvendig i et demokratisk samfunn, jf. også kapittel 3.3.4.1. For at vilkåret om at tiltaket må være nødvendig i et demokratisk samfunn skal anses oppfylt, er det ikke krav om at inngrepet (innhente politiattest) må være uunnværlig. Det må imidlertid foreligge et tvingende samfunnsmessig behov for inngrepet, og inngrepet må ikke gå lenger enn nødvendig ut fra det formålet inngrepet skal ivareta (proporsjonalitetskravet).

For at kravet om et tvingende samfunnsmessig behov skal være oppfylt, må begrunnelsen bak inngrepet være relevant og tilstrekkelig. Departementet mener dette vilkåret er oppfylt, da forslaget om hjemmel for å innhente politiattest for virksomheter som håndterer eksplosiv vare både kan forankres i og i tilstrekkelig grad bidrar til å fremme de legitime formål, nærmere bestemt den offentlige trygghet og forebygging av uorden eller kriminalitet, jf. også relevansdrøftelsen ovenfor.

I proporsjonalitetskravet ligger at de samfunnshensyn som begrunner inngrepet må veies opp mot interessen til den som blir utsatt for inngrepet. Jo viktigere det samfunnsmessige hensynet er, jo større inngrep legitimerer formålet. Som nevnt under kapittel 3.1.4 er bruk av eksplosiver det vanligste våpenet som benyttes av terrorister i den hensikt å påføre skade på liv, helse og materielle verdier. Departementet mener derfor at hensynet til å beskytte samfunnet mot slike uønskede tilskjedte hendelser i form av urettmessig bruk av eksplosiver, her må veie tyngre enn søkerens interesse i at en eventuell kriminell fortid ikke skal komme en potensiell arbeidsgiver for øyet.

3.3.4.4 *I hvilke tilfeller kan det kreves politiattest*

Departementet foreslår at det skal være en plikt for arbeidsgiver å kreve politiattest når de ansetter personer som skal håndtere eksplosive varer. Dette for ytterligere å ansvarliggjøre virksomhetene på eksplosivområdet, slik at det blir foretatt en konkret vurdering av de personer som ansettes i virksomheten. Det kan i den sammenheng presiseres at forslaget om innhenting av politiattest ikke først og fremst er fremmet av hensyn til eksplosivvirksomhetene, men snarere ut fra hensynet til beskyttelse av samfunnet mot uønskede tilskjedte hendelser gjennom ulovlig bruk av eksplosiver. På samme måte som at virksomheten gjennom sitt internkontrollsystem skal kunne dokumentere at personellet har den nødvendige kompetansen til å håndtere eksplosiver, må de også ha rutiner for å

sjekke at personellet er skikket til å håndtere varer som i urette hender kan forårsake stor skade.

3.3.4.5 *Nedre grense for hvilke virksomheter som kan be om politiattest*

Etter departementets vurdering er det ikke nødvendig at samtlige virksomheter som håndterer eksplosiver skal ha adgang til å innhente politiattest for sine ansatte.

Departementet vurderer det dit hen at det ikke er behov for politiattest for ansatte som kun håndterer slik pyroteknisk vare som omfattet av eksplosivforskriften § 1-3 bokstav e (pyroteknisk vare). Dette innebærer at virksomheter som kun håndterer fyrverkeri, pyroteknisk leketøy med videre faller utenfor bestemmelsens virkeområde. Departementet mener at de alminnelige personvernmessige hensyn, samt hensynet til rehabilitering av tidligere straffedømte, her må veie tyngre enn de eventuelle samfunnsmessige skader disse produktene kan medføre dersom de skulle komme i urette hender. Departementet forutsetter at den nærmere avgrensning av hvilke virksomheter som skal kunne kreve politiattest av sine ansatte vil bli regulert nærmere i forskrift.

3.3.4.6 *Tilbakevirkende kraft*

I høringsnotatet ble det foreslått at politiattest bare kan utstedes til en konkret stilling, og at det først kan innhentes politiattest når en har fått tilbud om en stilling.

Departementet har vurdert om forslaget om innhenting av politiattest også skulle omfatte personell som allerede er i stillinger hvor de håndterer eksplosjonsfarlig stoff, nærmere bestemt om forslaget skulle få tilbakevirkende kraft. Departementet har imidlertid kommet til at forslaget til krav om obligatorisk politiattest kun skal gjelde for dem som blir ansatt etter lovens ikrafttredelse. Det er særlig tre forhold som departementet har lagt avgjørende vekt på i den anledning:

For det første er det i andre sektorer, som for eksempel i barnehager, barnevern, asylmottak og for helse- og sosialpersonell, lagt opp til at kravet om politiattest kun omfatter ansettelsesforhold som inngås etter at kravet om politiattest trådte i kraft. Det vises i den forbindelse til Ot.prp nr. 86 (2005-2006) om lov om endringer i helsepersonelloven, sosialtjenesteloven og enkelte andre lover.

For det andre vil et forslag om tilbakevirkende kraft innebære en rekke praktiske vansker, herunder et omfattende merarbeid for politiet samt eventuelle arbeidsrettslige konsekvenser for etablerte ansettelsesforhold.

For det tredje er politiets taushetsplikt ikke til hinder for at opplysninger gjøres kjent for andre enn offentlige organer når det er nødvendig for å forebygge lovovertrедelser eller for å hindre at virksomhet blir utøvd på en uforsvarlig måte, jf. lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) § 61c nr. 6. Dersom en virksomhet som håndterer eksplosjonsfarlig stoff får mistanke om straffbare forhold hos en av sine ansatte har således arbeidsgiveren anledning til å ta kontakt med politiet for å få de nødvendige opplysninger. Departementet legger til grunn at politiet på forespørsel ikke vil kunne avslå å informere en arbeidsgiver om relevante straffbare forhold, dersom den mistenkte er i en stilling hvor vedkommende håndterer eksplosjonsfarlig stoff.

Departementet foreslår derfor at kravet om obligatorisk politiattest bare skal gjelde for dem som blir ansatt etter lovens ikrafttredelse.

3.3.4.7 *Fornyhet politiattest*

Politiregisterutvalget (NOU 2003:21) anbefaler at det skal være en generell rett til å innhente fornyet attest uten at dette fremgår av hjemmelsgrunnlaget for attesten. Utvalget begrunner dette i at hensynet til allmennhetens sikkerhet må gå foran det ubehag mange arbeidstakere kan føle ved at de under ansettelsesperioden må stå til rette for arbeidsgiver ved å inngi ny politiattest. Utvalgets forslag om fornyet politiattest fremgår av utkast til § 35 i ny politiregisterlov samt til bestemmelsens merknader.

Departementet mener derfor at det ikke er nødvendig å ha særskilte regler om fornyet politiattest i spesiallovgivningen slik Datatilsynet foreslår i sitt høringssvar, da dette vil bli regulert i den generelle lovgivningen om politiattester.

3.3.4.8 *Forholdet til EØS-avtalen*

EØS-avtalen er gjennomført i norsk rett gjennom lov 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) mv (EØS-loven). EØS-avtalen slår eksplisitt fast at prinsippet om fri bevegelighet for personer også innebærer en rett til faktisk å ta tilbudt arbeid, jf. EØS-avtalen artikkel 28 nr. 3 bokstav a. Videre forbyr artikkel 28 nr. 2 all forskjellsbehandling av arbeidstakere fra EFs medlemsstater og EFTA-statene grunnet statsborgerskap.

Ved vurderingen av om en bestemmelse kan anses å være i strid med EØS-avtalen, er det avgjørende om bestemmelsen faktisk eller rettslig vil fungere ulikt avhengig av den enkeltes statsbor-

gerskap, det vil si om bestemmelsen vil fungere diskriminerende. Dersom bestemmelsen er nøytral i forhold til statsborgerskap ved at den gis samme virkning og anvendelse uavhengig av den enkeltes statsborgerskap, vil bestemmelsen ikke være i strid med EØS-avtalen. Departementet er av den oppfatning at forslaget om innhenting av politiattest ikke vil virke diskriminerende, nærmere bestemt at den ikke vil få ulik anvendelse avhengig av statsborgerskap. Et sentralt vurderingsmoment i den anledning er at EU-kommisjonen har foreslått tilsvarende krav til politiattest for ansatte som skal håndtere eksplosiver i sin handlingsplan for økt sikring av eksplosiver.

3.4 **Krav til den som prosjekterer bygg og anlegg**

3.4.1 **Gjeldende rett**

Brann- og eksplosjonsvernloven kapittel 4 omhandler de plikter som retter seg særskilt mot virksomheter. Kapittel 4 utdyper og presiserer de alminnelige pliktene i lovens kapittel 2 om krav til aktsomhet, forebyggende sikringstiltak og systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. Virksomhet er nærmere definert i lovens § 4 bokstav f, hvor det fremgår at «med virksomhet menes ethvert offentlig og privat foretak uansett om foretaket er etablert med henblikk på forretningsmessig fortjeneste eller ikke.» Lovens virksomhetsbegrep favner således vidt, se for øvrig omtalen i Ot.prp. nr. 28 (2001-2002) s. 41-42.

I brann- og eksplosjonsvernloven § 19 første ledd fremgår det at «virksomheter skal sørge for at sikkerheten i forhold til brann, eksplosjon, håndtering av farlig stoff og transport av farlig gods på veg og jernbane blir ivaretatt på en forsvarlig måte. Sikkerhetshensyn skal være integrert i alle virksomhetens faser, herunder planlegging, etablering, drift og avvikling.» Ved at ordlyden «planlegging» nevnes, tolkes bestemmelsen dit hen at den også omfatter de som prosjekterer selve anlegget. Planlegging er imidlertid ikke et innarbeidet begrep i denne sammenhengen og det er derfor ønskelig at prosjektering eksplisitt nevnes i loven.

3.4.2 **Departementets forslag**

På bakgrunn av de overnevnte forhold fremmet departementet forslag om at det inntas en presisering i brann- og eksplosjonsvernloven § 19 første ledd, slik at den som prosjekterer anlegg eksplisitt blir omfattet av plikten til å sørge for at sikkerheten

i forhold til brann, eksplosjon og håndtering av farlig stoff blir ivaretatt på en forsvarlig måte.

Departementet foreslo i høringsnotatet at § 19 første ledd presiseres på følgende måte:

«Virksomheter skal sørge for at sikkerheten i forhold til brann, eksplosjon, håndtering av farlig stoff og transport av farlig gods på veg og jernbane blir ivaretatt på en forsvarlig måte. Sikkerhetshensyn skal være integrert i alle virksomhetens faser, herunder planlegging, prosjektering, etablering, drift og avvikling.»

3.4.3 Høringsinstansenes syn

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) støtter departementets forslag om krav til den som prosjekterer bygg og anlegg. DSB begrunner dette med at:

«Tidligere har det ikke vært nødvendig å presisere denne plikten i loven. Den har ligget som en forutsetning for de virksomhetene som har etablert nye anlegg for brannfarlige, eksplosjonsfarlige eller trykksatte stoffer. Direktoratet har imidlertid erfart de siste årene at dette har vært et problem særlig i forbindelse med bygging av gassanlegg. (Særlig propananlegg – LPG-anlegg). Denne lovhjemmelen vil bli fulgt opp i en kommende forskrift om håndtering av brannfarlig, reaksjonsfarlig og trykksatt stoff som har vært på høring høsten 2008. Rapporten fra Ålesundsutvalget 17. november 2008 understreker også denne mangelen. DSB mener det er viktig at krav til den som prosjekterer anlegg for brannfarlig, reaksjonsfarlig og trykksatt stoff også blir omfattet av plikten til å sørge for at sikkerheten i forhold til brann, eksplosjon og håndtering av farlig stoff blir ivaretatt på en forsvarlig måte. Kompetansekrav til den som prosjekterer vil fremkomme av forskrifter under loven.»

Jernbaneverket foreslår i sitt høringssvar et tillegg til departementets forslag i § 19. Departementets forslag i høringsnotatet følger her med Jernbaneverkets tillegg i kursiv på slutten:

«Virksomheter skal sørge for sikkerheten i forhold til brann, eksplosjon, håndtering av farlig stoff og transport av farlig gods på veg og jernbane blir ivaretatt på en forsvarlig måte. Sikkerhetshensyn skal være integrert i alle virksomhetens faser, herunder planlegging, prosjektering, etablering, drift og avvikling. *Det presiseres også at ved prosjektering av bygg og anlegg som er eller blir definert som skjermingsverdige objekter må risikoen for uønskede villde handlinger tas med i vurderingene.»*

Dette vil etter Jernbaneverkets vurdering være en tydeliggjøring av at lovens formål også gjelder sikring (forebygging) mot uønskede tilskete handlinger.

Forsvarsdepartementet gir i sitt høringssvar generelt uttrykk for at forslagene til lovendringer ikke bør duplisere eller være i motstrid med sikkerhetslovens regler om objektsikkerhet.

3.4.4 Departementets vurdering

Departementets underliggende etat, DSB, har ved flere anledninger erfart at det i prosjekteringsfasen i bygg og anlegg ikke tas tilstrekkelig hensyn til den faren som håndtering av farlig stoff representerer. Det kan eksempelvis være at de som prosjekterer bygget eller anlegget ikke har den nødvendige kunnskapen om de farlige stoffenes egenskaper og at anlegg og utstyr får en uheldig plassering. Det kan også dreie seg om dårlige tekniske løsninger, feil valg av utstyr og bruk av lite egnet materiale.

At det gjøres en grundig prosjektering er spesielt viktig når det gjelder gassanlegg i større boligkomplekser. Her vil en brann eller eksplosjon kunne få alvorlige konsekvenser med tanke på beboernes sikkerhet. Det er derfor avgjørende at de ansvarlige for prosjekteringen (eksempelvis arkitekten, konsulenten eller entreprenøren) sørger for at sikkerheten i forhold til brann- og eksplosjonsfare blir ivaretatt på en forsvarlig måte. I bygninger krever dette et samarbeid mellom de som prosjekterer byggt tekniske løsninger og de som prosjekterer ulike typer tekniske anlegg, herunder gassanlegg. Denne problemstillingen er svært aktuell, noe Ålesundsulykken illustrerer. Natt til 26. mars 2008 kollapset deler av fjellveggen bak en boligblokk i Ålesund. Ca 20 mennesker var inne i bygningen den natten. Fem av disse omkom, trolig momentant. Ingen andre ble alvorlig skadet. Allerede få minutter etter skredet ble det registrert gasslukkt på ulykkesstedet, og det var tidlig klart at det befant seg en propantank nedgravd i bakken foran bygningen. I tillegg var det i bygningen et distribusjonsanlegg for gass. Kommunal- og regionaldepartementet og Justis- og politidepartementet nedsatte, som en direkte konsekvens av rasulykken, et utvalg som skulle vurdere hendelsen («Ålesundsutvalget»). Ålesundsutvalget, som fremla en rapport 17. november 2008, fremhever at selv om ikke gasstanken var årsak til ulykken, var den likevel direkte årsak til den omfattende evakueringen som ble gjennomført. Videre konkluderer Ålesundsutvalget med at flere forhold vedrørende gassanlegg i boliger er for svakt regulert i gjel-

dende lovgivning, deriblant krav om prosjektering. De forhold Ålesundsutvalget påpeker vil bli gjennomgått og vurdert i forbindelse med de forestående forskriftsendringene under brann- og eksplosjonsvernloven.

Videre må det forutsettes at det benyttes utstyr i egnet materiale og at det velges utstyr som er tilpasset eksisterende driftsbetingelser. Større industribygg kan på grunn av sin kompleksitet representere fare for liv og helse. For denne typen virksomheter er det imidlertid tradisjon for å ivareta sikkerheten i prosjekteringsfasen, da det primære ved disse anleggene knytter seg til håndtering av farlige stoffer.

På bakgrunn av de ovenfor nevnte forhold fremmer departementet forslag om at det inntas en presisering i brann- og eksplosjonsvernloven § 19 første ledd, slik at den som prosjekterer bygg og anlegg eksplisitt blir omfattet av plikten til å sørge for at sikkerheten i forhold til brann, eksplosjon og håndtering av farlig stoff blir ivaretatt på en forsvarlig måte. Vedrørende de kvalifikasjonskrav som oppstilles for ansvarlig prosjekterende av gassanlegg i bygg, så vil det bli foretatt en nærmere presisering av forholdet mellom de krav som følger av henholdsvis brann- og eksplosjonsvernlovgivningen og plan- og bygningslovgivningen i veiledning til den planlagte forskrift om brannfarlig, reaksjonsfarlig og trykksatt stoff samt utstyr og anlegg som benyttes ved håndteringen.

Departementet anser det ikke for å være nødvendig å ta inn i § 19 noen presisering om at ved prosjektering av bygg og anlegg som er eller blir definert som skjermingsverdige objekter må risikoen for uønskede tilsiktede hendelser tas med i vurderingene, jf. Jernbaneverkets forslag. Årsaken til det er at regelverket tilknyttet skjermingsverdige objekter i dag reguleres i lov 20. mars 1998 nr. 10 om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven). Departementet ønsker derfor ikke å foreslå noen lovendringer som vil kunne duplisere eller være i motstrid med sikkerhetslovens bestemmelser, jf. også Forsvarsdepartementets høringssvar.

3.5 Krav til den som prosjekterer produkter

3.5.1 Gjeldende rett

Brann- og eksplosjonsvernloven kapittel 5 omhandler krav til produkter. Hva som regnes som produkt

er nærmere definert i lovens § 4 bokstav e, hvor det angis at dette omfatter blant annet farlige stoffer og innretninger, utstyr og apparater som benyttes ved håndtering av farlige stoffer. Lovens definisjon av produkter er således vid og omfatter alt fra rene forbrukerprodukter til utstyr og innretninger som er beregnet for industriell bruk, herunder utstyr som inngår i et større anlegg.

I brann- og eksplosjonsvernloven § 26 første ledd fremgår det at «produkter som benyttes ved håndtering av farlig stoff og farlig gods skal være utført slik at de er formålstjenlige og sikre». Videre fremgår det at produktene «til enhver tid skal være i slik stand at det ikke oppstår fare for brann, eksplosjon eller annen ulykke og at «montering skal være utført fagmessig og betryggende». I bestemmelsens tredje ledd er departementet gitt en hjemmel til å gi forskrifter om «krav til produkter og krav til den som produserer, leverer, importerer eller markedsfører produkter».

Med ordlyden «utført» i brann- og eksplosjonsvernloven § 26 første ledd kan loven tolkes til også å omfatte den som prosjekterer, utvikler eller konstruerer utstyr og produkter, det vil si den som utarbeider tegninger og planer for produktets design og funksjonalitet. Den som konstruerer og prosjekterer utstyr og produkter er imidlertid ikke eksplisitt nevnt i § 26, og det har derfor vært reist tvil om hvorvidt departementet har hjemmel til å ilegge den som prosjekterer plikter på forskriftsnivå.

3.5.2 Departementets forslag

For at formålet med loven skal kunne oppnås er det viktig at sikkerhetshensyn tas med i alle faser, fra prosjektering og konstruksjon til produksjon, omsetning og bruk. På bakgrunn av dette foreslo departementet i høringsnotatet å presisere i loven at forskrifthjemmelen i § 26 tredje ledd også omfatter den som prosjekterer og konstruerer produkter. Dette vil omfatte både prosjekteringen av produktene som sådanne og den prosjektering som gjelder sammenstilling og montering av innretninger, utstyr med mer.

Departementet foreslo i høringsnotatet at § 26 tredje ledd presiseres på følgende måte:

«Departementet kan gi forskrifter om krav til produkter og krav til den som *prosjekterer*, produserer, leverer, importerer eller markedsfører produkter, herunder krav om kvalitet og godkjenning av de stoffer som omfattes av loven, forbud mot eller påbud om bruk av produkter.»

3.5.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde noen særlige kommentarer tilknyttet departementets forslag om endring i § 26 tredje ledd. Nærings- og handelsdepartementet (NHD) uttrykte på generelt grunnlag i sin høringsuttalelse at de ikke kunne se at departementet hadde vurdert forholdet til EØS-avtalen.

3.5.4 Departementets vurdering

Utviklingen går i retning av at forbrukere i stadig større grad tar i bruk farlig stoff i ulike sammenhenger. Særlig gjelder dette gass til matlaging og oppvarming. Manglende erfaring med bruk av gass gjør at forbrukere ofte ikke har tilstrekkelig kunnskaper om utstyr, produkter, installasjon og sikker bruk. Dette betyr at det er svært viktig at produkter som benyttes til slike formål er sikre når de tas i bruk, og at de som konstruerer og produserer denne typen utstyr og produkter tar høyde for sikkerheten i den fasen det utarbeides løsninger som grunnlag for selve utførelsen eller produksjonen (prosjekteringsfasen). Prosjekteringen kan utføres av produsenten selv eller av andre selvstendige virksomheter som har spesialisert seg på produktutvikling.

For at formålet med loven skal kunne oppnås er det viktig at sikkerhetshensyn tas med i alle faser, fra prosjektering og konstruksjon til produksjon, omsetning og bruk. På bakgrunn av dette foreslår departementet å presisere i loven at forskrifthjemmelen også omfatter den som prosjekterer og konstruerer produkter. Dette vil omfatte både prosjekteringen av produktene som sådanne og den prosjektering som gjelder sammenstilling og montering av innretninger, utstyr med videre.

Lovendringsforslaget innebærer kun en tydeliggjøring av gjeldende rett, og departementet legger således til grunn at dette ikke vil ha noen betydning i forhold til EØS-avtalen.

3.6 Hjemmel for inndriving av krav på avgift og gebyr etter brann – og eksplosjonsvernloven og om renteplikt ved for sen betaling

3.6.1 Gjeldende rett

Slik loven i dag lyder gjelder bestemmelsen om renteplikt etter reglene i § 26 i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane kun for gebyr for kommunal feiing og tilsyn med fyringsanlegg, og ikke for avgifter og gebyr til dekning av utgif-

tene forbundet med gjennomføringen av tilsynsmyndighetenes oppgaver etter brann- og eksplosjonsvernloven.

Statens Innkrevingsssentral krever inn forfalte avgifts- og gebyrkrav for DSB. Innkrevingsssentralen har påpekt at gjeldende tvangshjemmel i § 28 i brann- og eksplosjonsvernloven ikke gir tilstrekkelig hjemmel for inndriving av kravene dersom kravene ikke innfris. I den lovgivning som gjaldt før brann- og eksplosjonsvernloven trådte i kraft var det inntatt slike bestemmelser. Ved lovrevisjonen i 2002 har hjemmelen ved en inkurie falt bort. Dette innebærer at det i dag ikke skjer inndriving hos Statens Innkrevingsssentral av forfalte krav som er hjemlet i brann- og eksplosjonsvernloven.

3.6.2 Departementets forslag

På bakgrunn av de ovenfor nevnte forhold foreslo departementet i høringsnotatet å ta inn i bestemmelsen at renteplikt ved for sen betaling av avgifter og gebyr fastsatt i medhold av bestemmelsens første og annet ledd skal følge reglene i § 26 i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane, jf. el-tilsynsloven § 4 annet ledd.

3.6.3 Høringsinstansenes syn

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) uttaler at de støtter forslaget om at Statens innkrevingsssentral får hjemmel til å kreve inn gebyr og avgifter i henhold til brann- og eksplosjonsvernloven. Ut over det hadde ingen av høringsinstansene noen merknader til lovendringsforslaget.

3.6.4 Departementets vurdering

Departementet ønsker å slå fast direkte i bestemmelsen at renteplikt ved for sen betaling av avgifter og gebyr fastsatt i medhold av bestemmelsens første og annet ledd skal følge reglene i § 26 i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eidegdomsskatt til kommunane, jf. el-tilsynsloven § 4 annet ledd. Slik loven i dag lyder, gjelder bestemmelsen om renteplikt kun for gebyr for kommunal feiing og tilsyn med fyringsanlegg, ved at den kun viser til første punktum i § 28 annet ledd. Videre ønsker departementet å ta bestemmelsen om renteplikt ut av dagens annet ledd og la dette stå som et nytt tredje ledd. Slik loven er utformet i dag er bestemmelsen om renteplikt inntatt i lovens § 28 annet ledd, annet punktum. Ved å utvide virkeområdet for renteplikt til å omfatte for sen betaling av avgifter og gebyr fastsatt i medhold av bestemmelsens *første og annet*

ledd, er det lovteknisk bedre at bestemmelsen om renteplikt blir inntatt i et nytt tredje ledd. Nåværende § 28 tredje ledd blir således nytt fjerde ledd.

Videre mener departementet det er nødvendig å innta et nytt femte ledd i brann- og eksplosjonsvernlovens § 28, tilsvarende el-tilsynsloven § 4, som eksplisitt angir hvilke beføyelser Statens Innkrevningssentral kan anvende ved inndrivning av krav, jf. at det i dag ikke skjer inndrivning hos Statens Innkrevningssentral av forfalte krav som er hjemlet i brann- og eksplosjonsvernloven.

3.7 Statlig tilsyn med kommunale brannvesen

3.7.1 Gjeldende rett

3.7.1.1 Brann- og eksplosjonsvernloven

Etter gjeldende lovs system er tilsynet etter brann- og eksplosjonsvernloven delt mellom statlige og kommunale organer. I følge lovens § 31 kan Kongen bestemme hvem som skal være sentral tilsynsmyndighet. Etter delegeringsvedtak 12. desember 2003 er DSB gjort til sentral tilsynsmyndighet etter loven. DSB utfører på denne bakgrunn tilsyn med kommunenes oppfyllelse av plikter etter loven.

Kommunens plikter er regulert i lovens kapittel 3. Av disse pliktene føres det i dag tilsyn med plikten til å etablere og drive brannvesen, herunder plikten til å gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse for å dimensjonere og tilpasse brannvesenet lokale forhold, plikten til å identifisere og føre tilsyn med særskilte brannobjekter, plikten til å samarbeide med andre kommuner om forebyggende og beredskapsmessige oppgaver og plikten til å drive nødalarmeringssentral, jf. lovens §§ 9 til 16.

3.7.1.2 Forholdet til kommunelovens bestemmelser om statlig tilsyn med kommunesektoren

Med det nye kapittel 10 A i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) er regler om statlig tilsyn med kommunesektoren blitt en del av kommuneloven. Kapittel 10 A inneholder felles regler om rammer, prosedyrer og virkemidler for statlig tilsyn med kommunesektoren. Reglene skal gjøre statens tilsyn med kommunene mer oversiktlig, enhetlig og forutsigbart.

Hovedsynspunktet bak lovendringen er at kommuneloven skal regulere *hvordan* tilsyn gjennomføres (rammer og myndighet for tilsyn, saksbehandlingsregler, klage og virkemiddelbruk), mens særlovreguleringen skal angi *hvilke* områder det skal

føres tilsyn med, jf. Ot.prp. nr. 97 (2005-2006) og Innst. O. nr. 19 (2006-2007) Statleg tilsyn med kommunesektoren. Utover dette gjelder alminnelige prinsipper om forholdet mellom spesiell lov og generell lov. Om det foreligger særlige grunner kan det være aktuelt med egne særregler i sektorlovgivningen også innenfor områder som nå er regulert i kommuneloven. Reglene i særloven vil da gå foran kommunelovens regler.

3.7.2 Departementets forslag

For å tilpasse brann- og eksplosjonsvernlovens tilsynsregler de nye bestemmelsene i kommuneloven foreslo departementet i høringsnotatet en egen bestemmelse om tilsyn med kommunenes plikter i ny § 31 a, hvor det sies uttrykkelig at tilsynet med kommunenes plikter er et lovlig tilsyn, nærmere bestemt at tilsynsaktiviteten vil bestå i å kontrollere at tilstander, aktiviteter og avgjørelser er i samsvar med de pliktene som er nedfelt i lov eller med hjemmel i lov. Departementet vurderte i høringsnotatet det dit hen at tilsyn med kommunenes oppfyllelse av deres lovpålagte plikter bidrar til større effektivitet og måloppnåelse av brann- og eksplosjonsvernlovens formål. Ut fra et samfunnsikkerhetsperspektiv var det etter departementets syn både nødvendig og hensiktsmessig med statlig tilsyn med kommunenes plikter under brann- og eksplosjonsvernloven, jf. også Innst. O. nr. 19 (2006-2007). Departementet så derfor behov for å videreføre gjeldende tilsynspraksis, og foreslo ingen materielle endringer i reglene.

3.7.3 Høringsinstansenes syn

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) uttaler følgende:

«DSB anser dette som en riktig endring i forhold til endringene i kommuneloven».

Ut over det hadde ingen av høringsinstansene noen merknader til lovendringsforslaget.

3.7.4 Departementets vurdering

Lovforslaget bygger på at de nye alminnelige reglene i kommuneloven for statlig tilsyn med kommunenes lovpålagte plikter også skal gjelde for pliktene kommunen er pålagt etter brann- og eksplosjonsvernloven §§ 9 til 16 (det vil si plikter som er pålagt kommunene i egenskap av at de er kommuner). Det vil blant annet innebære at kommunene kan gis *pålegg* om å rette forhold som er i strid med §§ 9 til 16.

Brannvesenet er landets viktigste tekniske redningsressurs, og må være kompetent til å håndtere store og små hendelser. Begrunnelsen for at ansvaret for brannvesenet er lagt til kommunene er at det lokale brannvesenet bør være mest mulig tilpasset og dimensjonert for behovet på stedet. Hensynet til lokalkunnskap og lokal handlefrihet er således viktige momenter for plassering av pliktene på kommunalt nivå. Overordnede nasjonale hensyn som hensynet til innbyggernes liv og helse gjør seg imidlertid sterkt gjeldende i forhold til brannvesenets virksomhet. For å sikre effektiv og kompetent brann- og redningsinnsats fra landets i alt 340 brannvesen mener derfor departementet at det er nødvendig med statlige kontrolltiltak på området.

Dersom kommunene ikke oppfyller sine plikter etter de aktuelle bestemmelsene, kan konsekvensene bli svært alvorlige i og med at kommunen da ikke vil ha egnet beredskapsstyrke til å håndtere ulykker når disse inntreffer. Dersom det kommunale brannvesenet ikke er tilpasset de lokale forholdene, vil branner som i utgangspunktet er små og håndterbare kunne medføre unødvendig skadeomfang og alvorlighetsgrad. For eksempel vil manglende kompetanse, utstyr og innsatsplanlegging til å håndtere branner i trehusbebyggelse kunne være svært kritisk i kommuner med mye slik bebyggelse. Slike mangler vil også kunne medføre at mannskapet som skal håndtere hendelsen kan påføres tap av liv og helse. Manglende oppfyllelse med hensyn til det forebyggende arbeidet, herunder identifisering av og tilsyn med særskilte brannobjekter, vil kunne føre til unødvendige branner med alvorlige skader på liv og helse, samt store materielle skader.

De siste årene har vi sett en reduksjon i antall og omfang av branner i særskilte brannobjekter. Det er departementets vurdering at DSBs tilsyn på dette feltet har medvirket til at krav i byggeregelverket overholdes, og at brannvesenets slukningsarbeid dermed blir mer effektivt når brannen har brutt ut, og således bidrar til å begrense skadeomfanget.

Selv om de fleste kommuner oppfyller sine plikter etter brann- og eksplosjonsvernloven, viser likevel DSBs tilsynsaktivitet at det fortsatt forekommer avvik fra lovens krav i ikke ubetydelig grad. For de 59 tilsynene DSB utførte i 2007 ble det konstatert 169 avvik fra forskriftskravene. Hyppigst forekommende avvik var mangler ved brannvesenets plikt til å føre tilsyn med særskilte brannobjekter og mangler ved antall årsverk innen forebyggende personell. Videre var det avvik knyttet til personellet kompetanse, ordning med stedfortre-

dere, innsatsplaner, dokumentasjon og delegering av fullmakter.

Etter departementets vurdering er det ingen andre egnede kontroll- og påvirkningsmåter enn tilsyn som vil være tilstrekkelig effektive med sikte på å følge opp kommunenes oppfyllelse av lovens plikter. Spesielt gjelder dette med hensyn til det kommunale brannvesenets forebyggende arbeid, hvor andre kontroll- og påvirkningsmekanismer ikke naturlig aktiviseres før etter at ulykken er inntruffet. Det er lite sannsynlig at for eksempel brukermedvirkning eller media vil sikre nødvendig oppmerksomhet til dette feltet. Sagt med andre ord mener departementet at hensynet til samfunnssikkerheten ikke blir godt nok sikret gjennom andre former for kontroll og påvirkning, jf. Innst. O. nr. 19 (2006-2007) om statleg tilsyn med kommunesektoren. På bakgrunn av dette ønsker departementet å videreføre tilsynet med kommunenes oppfyllelse av pliktene etter §§ 9 til 16, med tilpasning til kommunelovens regler. Departementet foreslår å regulere statlig tilsyn med kommunesektoren i ny § 31 a.

Den alminnelige regelen om at tilsynsorganet kan fastsette tvangsmulkt i brann- og eksplosjonsvernloven § 39 videreføres. Det må imidlertid presiseres at adgangen til å ilegge tvangsmulkt kun gjelder for kommunens aktørplikter, det vil si de plikter som gjelder alle og enhver som driver virksomhet som faller inn under brann- og eksplosjonsvernloven, jf. Innst. O. nr. 19 (2006-2007).

Departementet forutsetter at kommunene vil følge opp pålegg som gjelder lovpålagte kommuneplikter selv om tilsynsmyndigheten ikke har adgang til å ilegge tvangsmulkt når det gjelder manglende oppfyllelse av slike plikter.

Departementet ønsker å forbeholde seg retten til å endre hvem som er tilsynsmyndighet etter denne bestemmelsen, og gjeldende § 31 foreslås derfor videreført med sin nåværende ordlyd.

3.8 Innhenting av opplysninger uten hinder av taushetsplikt

3.8.1 Gjeldende rett

Brann- og eksplosjonsvernloven § 33 første ledd hjemler en rett for tilsynsmyndigheten til å innhente opplysninger fra enhver som er underlagt tilsyn etter lovene, uten hinder av taushetsplikt. Bestemmelsen er imidlertid begrenset til å gjelde de opplysninger som anses nødvendige for utøvelsen av tilsynet. Videre følger det av brann- og eksplosjonsvernloven § 33 annet ledd at slike opp-

lysninger også kan kreves fra andre offentlige tilsynsmyndigheter uten hinder av den taushetsplikt som ellers gjelder. Opplysningsplikten gjelder kun de opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

I «Instruks for Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps koordinerende roller», fastsatt ved kgl.res. 24. juni 2005, er direktoratet tillagt en rekke oppgaver. Dette innebærer blant annet en koordinerende rolle i forhold til arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap på sivil side, jf. instruksens artikkel 1. Direktoratet er gjennom instruksen pålagt å systematisk identifisere og synliggjøre risiko og sårbarhet i samfunnet, særlig innen samfunnskritiske områder, og gjennom forebyggende arbeid redusere risikoen for tap av liv, skade på helse, miljø, viktige samfunnsfunksjoner og materielle verdier. Direktoratet må således skaffe seg et oversiktsbilde over det sivile samfunns sikkerhets- og beredskapsarbeid på tvers av sektorer, og med grunnlag i dette være en premisleverandør overfor departementet. Det er derfor av stor betydning at direktoratet får tilgang til relevante opplysninger som kan sammenstilles og danne grunnlag for strategier og planer for samfunnssikkerhetsarbeidet. I en slik sammenheng er den nasjonale brannårsaksstatistikken, som direktoratet har ansvaret for å utarbeide, av vesentlig betydning. Direktoratet har i mange år basert den nasjonale brannårsaksstatistikken på systematisk sammenstilling av opplysninger innhentet fra de kommunale brannvesen, politiet og Finansnæringens Hovedorganisasjon. Denne type opplysninger omfatter eksempelvis brannobjektets adresse, brannsted (enebolig, boligblokk eller næring), brannårsak, forsikringsoppgjør, personskader eller dødsfall (alder, kjønn på skadet/omkommet) med mer.

Det er i dag tilstrekkelig hjemmel for innhenting av slike opplysninger fra brannvesenet og politiet. Når det gjelder politiets plikt til å gi melding til DSB, så følger det av lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) § 224 fjerde ledd at «[v]ed brann og andre ulykker kan det foretas etterforskning om årsaken selv om det ikke er grunn til mistanke om straffbart forhold». Videre følger det av forskrift 28. juni 1985 nr. 1679 om ordningen av påtalemyndigheten (påtaleinstruksen) § 5-14 at «[n]år det settes i verk etterforskning om årsaken til brann og andre ulykker, jf. straffeprosessloven § 224 fjerde ledd, skal politiet gi melding til berørte offentlige myndigheter». Politiet har således en plikt til å gi melding til berørte offentlige myndigheter, deriblant DSB,

ved igangsatt etterforskning om årsaken til brann. Det er imidlertid behov for en klarere hjemmel for innhenting av opplysninger fra forsikringsbransjen uten hensyn til den taushetsplikt som ellers gjelder, til bruk i utarbeidelsen av den nasjonale brannårsaksstatistikken.

3.8.2 Departementets forslag

Ut i fra et tilgjengelighetshensyn foreslo departementet i høringsnotatet å samle hjemmelsgrunnlaget for innhenting av opplysninger fra politi og forsikringsbransjen uten hinder av taushetsplikt i et nytt tredje ledd i brann- og eksplosjonsvernloven § 33, til tross for at det i dag foreligger tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for innhenting av slike opplysninger fra politiet. Videre foreslo departementet i høringsnotatet at det presiseres at opplysningsplikten i brann- og eksplosjonsvernloven § 33 tredje ledd kun gjelder opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne sammenstille nasjonale statistiske oversikter til bruk i samfunnssikkerhetsarbeidet.

3.8.3 Høringsinstansenes syn

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) støtter i sitt hørings svar forslaget om innhenting av opplysninger fra politi og forsikringsbransjen uten hinder av taushetsplikt, og fremhever at:

«Fra DSBs side er det viktig at den nasjonale brannstatistikken etaten er ansvarlig for har en så god kvalitet som mulig. Direktoratet har i alle år hatt et meget godt samarbeid med både politiet og forsikringsbransjen (gjennom Finansnæringens Hovedorganisasjon) når det gjelder utveksling av informasjon som er viktig i forhold til en kvalitetsmessig god nasjonal brannstatistikk. For DSB er det derfor meget viktig at loven styrkes på dette området.»

Politidirektoratet har imidlertid enkelte merknader til departementets forslag:

«Det følger av påtaleinstruksen § 5-14 at «Når det settes i verk etterforskning om årsaken til brann og andre ulykker, jf. straffeprosessloven § 224 fjerde ledd, skal politiet gi melding til berørte offentlige myndigheter». Departementet foreslår en endring i brann- og eksplosjonsvernloven § 33 for å tydeliggjøre rapporterings- og opplysningsplikt for politiet og forsikringsbransjen. Det foreslås ett nytt ledd i de aktuelle bestemmelsene hvor det presiseres at opplysninger kan kreves fra politiet uten hinder av den taushetsplikt som ellers gjelder. Ordlyden

synes imidlertid å kunne tolkes noe videre enn eksisterende bestemmelser, og vi foreslår at man vurderer om dagens bestemmelser vil være tilstrekkelige.»

3.8.4 Departementets vurdering

3.8.4.1 EMK artikkel 8 – Retten til respekt for privatliv og familieliv.

EMK artikkel 8 er sentral i forhold til hvilke unntak som kan gjøres fra taushetsplikten, da utlevering av opplysninger må antas å være et inngrep i den enkeltes privatliv. For å utlevere opplysninger i mottakerorganets interesse, er utgangspunktet at unntakene fra taushetsplikten må oppfylle kravene i EMK artikkel 8 nr. 2, jf. drøftelsen i forbindelse med forslaget om politiattest. Nærmere bestemt foreligger det krav til lovgrunnlaget – herunder at lovhjemmelen må være tilstrekkelig presis og forutberegnelig, – at unntaket fra taushetsplikten må bidra til å fremme et av de uttømmende legitime formålene i EMK artikkel 8, og at det må være nødvendig i et demokratisk samfunn (krav til proporsjonalitet).

Departementets forslag til ny § 33 tredje ledd er utarbeidet i tråd med disse vilkårene. Lovhjemlene er etter departementets oppfatning forutberegnelige for brukerne og tilstrekkelig presist utformet. Videre oppfylder forslaget flere av de legitime hensynene i EMK artikkel 8 nr. 2, nærmere bestemt hensynet til den offentlige trygghet og hensynet til å beskytte befolkningens helse. Mottaker av opplysningene er her et offentlig organ, og opplysningene skal brukes til å utarbeide den nasjonale brannårsaksstatistikk, som er en viktig del av samfunnssikkerhetsarbeidet i forhold til å redusere antall branner, jf også NOU 2003:21 kriminalitetsbekjempelse og personvern.

Etter departementets vurdering oppfylder også forslaget vilkåret om at det må være nødvendig i et demokratisk samfunn; det foreligger et tvingende samfunnsmessig behov for inngrepet (begrunnelsen bak inngrepet er relevant og tilstrekkelig), og det er proporsjonalt i forhold til det formålet inngrepet skal ivareta.

Departementet fremmer på denne bakgrunn forslag om nye bestemmelser i brann- og eksplosjonsvernloven som etablerer slik hjemmel til innhenting av opplysninger. De foreslåtte bestemmelsene gir også departementet forskriftsmyndighet på området.

I tillegg foreslås en endring i *overskriften* i brann- og eksplosjonsvernlovens kapittel 7 for å synliggjøre at kapittelet også omfatter opplysningsplikt.

3.9 Hjemmel for departementet til å fastsette forskrifter om kommuners fullmakt til å gi lokale forskrifter om bruk av fyrverkeri

3.9.1 Gjeldende rett

Bruk av fyrverkeri reguleres i dag av brann- og eksplosjonsvernloven og forskrift 26. juni 2002 nr. 922 om håndtering av eksplosjonsfarlig stoff (eksplosivforskriften). Av lovens § 5 fremgår det at enhver skal utvise alminnelig aktsomhet og opptre på en slik måte at brann, eksplosjon og annen ulykke forebygges. Kravene til aktsomhet er nærmere utdypet i eksplosivforskriften § 2-9, der det fremgår at pyrotekniske artikler og gjenstander skal brukes til det formål de er bestemt for, og i samsvar med den bruksanvisningen som følger varen. Plass for avfiring av fyrverkeri skal velges slik at det ikke oppstår fare for skade på personer eller omgivelser, og slik at nedfallende hylser, stenger eller lignende ikke kan volde skade. Videre er det ikke tillatt å sette opp raketter eller avbrenne større mengder fyrverkeri i tettbebyggelse, nær tørr skog eller andre brannfarlige omgivelser uten tillatelse fra leder av brannvesenet.

I medhold av brann- og eksplosjonsvernloven § 26 tredje ledd vil departementet kunne gi forskrifter om krav til produkter og krav til den som produserer, leverer, transporterer eller markedsfører produkter. Det vil med hjemmel i denne bestemmelsen kunne fastsettes forbud mot enkelte kategorier produkter, herunder fyrverkeri.

Videre kan den enkelte kommune med hjemmel i lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) § 14 fastsette lokale politivedtekter, som blant annet vil kunne begrense oppskyting av fyrverkeri i kommunen. Slike bestemmelser vil kunne vedtas med virkning på, utover eller i umiddelbar nærhet av offentlig sted.

3.9.2 Departementets forslag

Departementet foreslo i høringsnotatet at det i loven inntas en ny bestemmelse i brann- og eksplosjonsvernloven § 43, som gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om kommuners adgang til å gi lokale forskrifter om oppskyting av fyrverkeri.

Bakgrunnen for forslaget er at DSB i en årrekke har ført statistikk over skader voldt på nyttårsaften som følge av bruk av fyrverkeri. Antallet registrerte skader forårsaket av fyrverkeri er høyt, med en foreløpig topp etter nyttårsfeiringen 2007/2008 med 155 personskader. I tillegg er det

registrert et større antall materielle skader forårsaket av fyrverkeri, herunder branner og brantilløp. Raketter med styrepinne er klart overrepresentert på skadestatistikken. Skadetallene viser videre at det foreligger store regionale forskjeller mellom landets ulike kommuner; fra kommuner med få rapporterte skadetilfeller, til kommuner med vedvarende høy skadefrekvens. Slike lokale forskjeller gir indikasjoner på at løsninger også må søkes på regionalt nivå.

I 2006 utarbeidet DSB – blant annet i samarbeid med fyrverkeribransjen – en rapport om hvordan hindre skader på helse og materielle verdier som følge av uvetting bruk av fyrverkeri («Fyrverkerirapport 2006»). Rapporten inneholdt blant annet følgende anbefalinger: Forbud mot handel og bruk av raketter i klasse II og III for privatpersoner (herunder raketter med styrepinne), forbud mot bakkefyrverkeri som ser ut som leketøy, samt å gi kommunene mulighet til å innføre et generelt forbud mot å avfyre fyrverkeri, hvor det da kun er lov å avfyre fyrverkeri på de stedene kommunene har tillatt dette. Den 21. februar 2007 ble Fyrverkerirapport 2006 sendt på offentlig høring. På bakgrunn av rapporten og de innkomne høringsuttalelsene til denne har Justis- og politidepartementet fulgt opp de to første anbefalingene ved å innføre forbud mot privat oppskyting av raketter med styrepinne, med virkning fra nyttårsfeiringen 2008/2009. I tillegg er det innført forbud mot alt fyrverkeri som ser ut som leketøy. Raketforbudene gis med hjemmel i brann- og eksplosjonsvernloven § 26 tredje ledd. DSBs statistikk for nyttårsfeiringen 2008/2009 indikerer en tydelig nedgang i antall skader sammenlignet med skadetall tilbake til 1997. Departementet vil også følge skadeutviklingen nøye i tiden fremover, herunder vurdere eventuelle behov for ytterligere innstramninger på angjeldende område.

I «Fyrverkerirapport 2006» anbefales det at kommunene både skal ha ansvaret for og de nødvendige fullmakter til å følge opp bruk av fyrverkeri. Det er store variasjoner mellom de ulike kommunene med hensyn til bebyggelse, befolkningstetthet, klima (for eksempel snødekket mark eller barmark) med mer, som det bør tas hensyn til når det gjelder bruk av fyrverkeri. Det er derfor ønskelig at kommunene gjennom lokale forskrifter kan regulere slik bruk med grunnlag i de lokale forhold, mens kravene til fyrverkeriartiklene og de grunnleggende sikkerhetskravene til handel og bruk fortsatt reguleres av sentralt gitte bestemmelser.

3.9.3 Høringsinstansenes syn

De av høringsinstansene som har uttalt seg om forslaget om fullmaktshjemmel for kommunene til å gi lokale forskrifter om bruk av fyrverkeri, støtter departementets forslag.

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap (DSB) uttaler i den forbindelse at:

«DSB støtter forslaget om fullmaktshjemmel i lovens § 43 bokstav e, slik at kommunene kan regulere bruk av fyrverkeri i større grad. Som det fremkommer av høringen er dette også i overensstemmelse med ett av forslagene i Fyrverkerirapporten 2006.»

Drammen kommune støtter også departementets forslag, og fremhever at det vil være formålstjenelig at kommunene får en styrket posisjon til å utarbeide forskrifter for bruk av fyrverkeri som kan ta hensyn til lokale forhold.

3.9.4 Departementets vurdering

Departementet mener anvendelse av lokale politivedtekter for å regulere oppskyting av fyrverkeri er uheldig, da disse i hovedsak gjelder oppskyting på offentlig sted og derfor bare delvis dekker behovet for forskriftsregulering på angjeldende område. Det viser seg også at lokale politivedtekter som redskap for regulering av fyrverkerioppskyting i relativt liten grad benyttes av den enkelte kommune. Dette kan dels skyldes manglende kjennskap til lovverket, dels at kommunen av ulike årsaker ikke finner slik regulering formålstjenlig.

Departementet er av den oppfatning at de fleste forhold knyttet til fyrverkeri, for eksempel produksjon, transport, omsetning og anvendelse i utgangspunktet bør reguleres nasjonalt, jf. likhets hensynet. Etter departementets syn kan det likevel i tillegg være behov for bestemmelser som tar hensyn til lokale forhold ved anvendelsen av fyrverkeri, jf. de store regionale forskjellene mellom de ulike kommunene som nevnt ovenfor. Slike lokale forhold kan eksempelvis være tett trehusbebyggelse, leiegårder med etasjeskiller av tre, klima (barmark eller snødekket mark) med videre. I tillegg mener departementet at regulering av bruk av fyrverkeri prinsipielt bør skje med hjemmel i forskrifter fastsatt i medhold av brann- og eksplosjonsvernloven, da denne utgjør spesialloven på området.

Departementet foreslår derfor en ny bestemmelse i brann- og eksplosjonsvernloven § 43 som gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om kommuners adgang til å gi lokale forskrifter om oppskyting av fyrverkeri.

4 El-tilsynsloven. Lovendringsforslag med kommentarer

4.1 Krav til den som prosjekterer og kontrollerer

4.1.1 Gjeldende rett

El-tilsynsloven § 2 angir at elektriske anlegg skal utføres, drives og vedlikeholdes slik at de ikke frembyr fare for liv, helse og materielle verdier.

4.1.2 Departementets forslag

Departementet tilkjennegjorde i høringsnotatet at det foreligger et behov for å presisere de krav som stilles til prosjekterende i forskrift om kvalifikasjoner for elektrofagfolk. Selv om prosjektering har vært tolket inn i begrepet «utføres» ønsket departementet å tydeliggjøre i el-tilsynsloven § 2 første og annet ledd at loven også omfatter den som *prosjekterer* elektriske anlegg og elektrisk utstyr, og at det kan stilles krav i forskrifter til disse. En slik presisering ville etter departementets vurdering gjøre bestemmelsen klarere og mer brukervennlig. Ved at prosjektering nevnes særskilt, blir det etter departementets vurdering viktig å presisere at også det å *kontrollere* er omfattet av § 2. Departementet foreslo derfor i høringsnotatet å føye til «kontrolleres» i el-tilsynsloven § 2 første ledd og § 2 annet ledd første punktum. Departementet understreket at ingen av endringene innebar noen realitetsendring, men kun var en presisering av dagens rettsstilstand.

4.1.3 Høringsinstansenes syn

EL og IT Forbundet og Drammen kommune uttaler at de støtter departementets vurdering av behovet for kvalifikasjoner ved prosjektering og kontrollering av elektriske anlegg og utstyr.

4.1.4 Departementets vurdering

Ut fra et el-sikkerhetsperspektiv er det viktig å regulere kvalifikasjoner i alle faser av arbeid knyttet til elektriske anlegg. Dette gjelder også for *prosjekteringsfasen*, da dette er en viktig fase hvor mange av premissene for det ferdige anlegget blir lagt. Det vises i den forbindelse til omtalen under

kapittel 3.4 og 3.5 om krav til den som prosjekterer i henhold til brann- og eksplosjonsvernloven. Under den pågående revisjon av forskrift 14. desember 1993 nr. 1133 om kvalifikasjoner for elektrofagfolk (fke) foreslås det derfor å oppstille kvalifikasjonskrav til prosjekterende. Det har imidlertid blitt reist tvil om el-tilsynsloven gir tilstrekkelig hjemmel for et slikt krav. Hittil har prosjektering vært tolket inn under begrepet «utføre».

Videre har det å *kontrollere* elektriske anlegg blitt tolket inn i begrepet «utføre». Kontrollen av de elektriske anleggene er en fase som skal sikre at anleggene ikke frembyr fare for liv, helse og materielle verdier. For å unngå tolkningstvil bør etter departementets vurdering også denne fasen tydeliggjøres i § 2.

4.2 Innhenting av opplysninger uten hinder av taushetsplikt

4.2.1 Gjeldende rett

El-tilsynsloven § 5 fjerde ledd hjemler en rett for tilsynsmyndigheten til å innhente opplysninger fra enhver som er underlagt tilsyn etter lovene, uten hinder av taushetsplikt. Bestemmelsen er imidlertid begrenset til å gjelde de opplysninger som anses nødvendige for utøvelsen av tilsynet. Videre følger det av el-tilsynsloven § 5 femte ledd at slike opplysninger også kan kreves fra andre offentlige tilsynsmyndigheter uten hinder av den taushetsplikt som ellers gjelder. Opplysningsplikten gjelder kun de opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne utføre sine oppgaver etter loven.

4.2.2 Departementets forslag

På samme måte som ved forslag til endring i § 33 i brann- og eksplosjonsvernloven, foreslo departementet i høringsnotatet at det inntas en hjemmel for innhenting av opplysninger fra politi og forsikringsbransjen uten hinder av taushetsplikt i et nytt sjette ledd i el-tilsynsloven § 5. Derved blir også bestemmelsene om innhenting av opplysnin-

ger i brann- og eksplosjonsvernloven og el-tilsynsloven harmonisert.

4.2.3 Høringsinstansenes syn

Politidirektoratet anfører i sitt hørings svar at:

«Det følger av påtaleinstruksen § 5-14 at «Når det settes i verk etterforskning om årsaken til brann og andre ulykker, jf straffeprosessloven § 224 fjerde ledd, skal politiet gi melding til berørte offentlige myndigheter». Departementet foreslår en endring i el-tilsynloven § 5 for å tydeliggjøre rapporterings- og opplysningsplikt for politiet og forsikringsbransjen. Det foreslås ett nytt ledd i de aktuelle bestemmelsene hvor det presiseres at opplysninger kan kreves fra politiet uten hinder av den taushetsplikt som ellers gjelder. Ordlyden synes imidlertid å kunne tolkes noe videre enn eksisterende bestemmelser, og vi foreslår at man vurderer om dagens bestemmelser vil være tilstrekkelige.»

4.2.4 Departementets vurdering

Direktoratet må skaffe seg et oversiktsbilde over det sivile samfunns sikkerhets- og beredskapsarbeid på tvers av sektorer, og med grunnlag i dette være en premissleverandør i forhold til departementet. Det er derfor av stor betydning at direktoratet får tilgang til relevante opplysninger som kan sammenstilles og danne grunnlag for strategier og planer for samfunnssikkerhetsarbeidet. Departementet foreslår derfor at det inntas en hjemmel for innhenting av opplysninger fra politi og forsikringsbransjen uten hinder av taushetsplikt i et nytt sjettede ledd i el-tilsynsloven § 5.

4.2.4.1 EMK artikkel 8 – Retten til respekt for privatliv og familieliv.

EMK artikkel 8 er sentral i forhold til hvilke unntak som kan gjøres fra taushetsplikten, da utlevering av opplysninger må antas å være et inngrep i den enkeltes privatliv. For å utlevere opplysninger i mottakerorganets interesse, er utgangspunktet at unntakene fra taushetsplikten må oppfylle kravene i EMK artikkel 8 nr. 2, jf. drøftelsen i forbindelse med forslaget om politiattest. Nærmere bestemt foreligger det krav til lovgrunnlaget – herunder at lovhjemmelen må være tilstrekkelig presis og forutberegnelig, – at unntaket fra taushetsplikten må bidra til å fremme et av de uttømmende legitime formålene i EMK artikkel 8, og at det må være nødvendig i et demokratisk samfunn (krav til proporsjonalitet).

Departementets forslag til ny § 5 sjettede ledd er utarbeidet i tråd med disse vilkårene. Lovhjemlene er etter departementets oppfatning forutberegnelige for brukerne og tilstrekkelig presist utformet. Videre oppfylder forslaget flere av de legitime hensynene i EMK artikkel 8 nr. 2, nærmere bestemt hensynet til den offentlige trygghet og hensynet til å beskytte befolkningens helse. Mottaker av opplysningene er her et offentlig organ, og opplysningene skal brukes til å utarbeide den nasjonale brannårsaksstatistikk, som er en viktig del av samfunnssikkerhetsarbeidet i forhold til å redusere antall branner, jf også NOU 2003:21 kriminalitetsbekjempelse og personvern.

Etter departementets vurdering oppfylder også forslaget vilkåret om at det må være nødvendig i et demokratisk samfunn; det foreligger et tvingende samfunnsmessig behov for inngrepet (begrunnelsen bak inngrepet er relevant og tilstrekkelig), og det er proporsjonalt i forhold til det formålet inngrepet skal ivareta.

4.3 Krav til kvalifikasjoner

4.3.1 Gjeldende rett

El-tilsynsloven stiller krav til at elektriske anlegg skal utføres, drives og vedlikeholdes slik at de ikke frembyr fare for liv, helse og materielle verdier, jf. § 2 første ledd. Videre følger det av dagens § 12 første ledd at Kongen kan påby at driften av visse elektriske anlegg skal forestås av en sakkyndig driftsleder, og at utførelse og reparasjon av visse elektriske anlegg skal forestås av en elektroinstallatør.

4.3.2 Departementets forslag

For at formålet i el-tilsynsloven skal kunne oppnås er det viktig å kunne regulere alle faser av arbeidet. Departementets forslag i høringsnotatet til ny § 12 første ledd hadde til hensikt å ivareta dette el-sikkerhetsperspektivet. Departementet tilkjenngjorde i høringsnotatet at hensikten med formuleringen «arbeid knyttet til» var at bestemmelsen skulle omfatte alle faser; fra planlegging, prosjektering til reparasjon og kontroll, både for elektriske anlegg og elektrisk utstyr.

I tillegg presiserte departementet i høringsnotatet at man ved forslaget vil få fjernet spesielle begreper som vil kunne endre seg over tid. Et eksempel er begrepet «elektroinstallatør» som nevnt i eksisterende lovbestemmelse, som nå er foreslått lagt inn under samlebegrepet «faglig ansvarlig» i forslaget til revidert forskrift 14.

desember 1993 nr. 1133 om kvalifikasjoner for elektrofagfolk (fke).

4.3.3 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene hadde merknader til det foreslåtte lovendringsforslaget i el-tilsynsloven § 12.

4.3.4 Departementets vurdering

El-tilsynsloven stiller krav til at elektriske anlegg skal utføres, drives og vedlikeholdes slik at de ikke

frembyr fare for liv, helse og materielle verdier, jf. § 2 første ledd. For at formålet i el-tilsynsloven skal kunne oppnås er det viktig å kunne regulere alle faser av arbeidet. Departementets forslag til ny § 12 første ledd har til hensikt å ivareta dette el-sikkerhetsperspektivet. Departementet tilsikter med formuleringen «*arbeid knyttet til*» at bestemmelsen skal omfatte alle faser; fra planlegging, prosjektering til reparasjon og kontroll, både for elektriske anlegg og elektrisk utstyr.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

5.1 Utvidelse av brann- og eksplosjonsvernlovens virkeområde

De fleste av virksomhetene som blir berørt av at loven utvides til å omfatte reaksjonsfarlige stoffer er allerede underlagt brann- og eksplosjonsvernloven, da de også håndterer brannfarlige eller trykksatte stoffer. I tillegg vil enkelte være omfattet av forskrift 17. juni 2005 nr. 672 om tiltak for å forebygge og begrense konsekvensene av storulykker i virksomheter der farlige kjemikalier forekommer (storulykkeforskriften). Det antas at lovendringen vil berøre færre enn 50 virksomheter. Disse virksomhetene er også omfattet av forskrift 6. desember 1996 nr. 1599 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften). Krav til risikokartlegging og risikoreduserende tiltak vil derfor ikke være nye. Det kan imidlertid tenkes at det i noen få tilfelle vil kunne være aktuelt å stille krav til nye risikoreduserende tiltak, eksempelvis i form av krav til sikringsfelt med tilhørende rådighetsbegrensinger eller særskilte tiltak for å sikre at slike stoffer ikke kan bli benyttet til uønskede tilsiktede hendelser. I den grad disse virksomhetene omfattes av storulykkeforskriften, skal forholdet til omgivelsene allerede være ivaretatt gjennom oppfølgingen av kravet til forebyggende og beredskapsmessige tiltak basert på sikkerhetsrapporten. Kostnadene for virksomhetene vil derfor bli beskjedne. Kostnader i forbindelse med sikringstiltak (security) vil ikke kunne forutses på det nåværende tidspunkt, og vil måtte vurderes særskilt i tilknytning til eventuell forskriftsregulering eller i forbindelse med en samlet gjennomgang av tiltakene knyttet til sikring av eksplosiver og stoffer som kan benyttes til fremstilling av slike.

I og med at de fleste virksomheter som blir omfattet av lovendringen allerede er omfattet av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps (DSB) forvaltningsområde, vil lovendringen ikke medføre administrative konsekvenser av betydning for DSB.

5.2 Plikt til å innhente politiattest

Forslaget om å innføre en eksplisitt bestemmelse om politiattest for arbeidstakere som skal arbeide i virksomhet som håndterer eksplosjonsfarlig stoff får begrensede administrative og økonomiske konsekvenser. Bestemmelsen er – som nevnt ovenfor—først og fremst en tydeliggjøring av dagens hjemmelsgrunnlag og antas således bare å føre til en relativt beskjeden økning i antall politiattester utover det som allerede følger av eksisterende forskrifter om eksplosiv vare. Kravet vil heller ikke bli gjort gjeldende i forhold til personer som allerede arbeider i slik virksomhet.

Det er per i dag utferdiget ca. 6000 politiattester i forbindelse med A-sertifikat og tilsvarende tall for B-sertifikat for brukere av eksplosive varer (skytebaser) i henhold til gjeldende forskrifter. Årlig utferdiges i størrelsesorden 100-200 nye politiattester i forbindelse med søknader om slike sertifikater.

På landsbasis er det flere oppbevarings- og tilvirkningssteder for eksplosive vare. For alle slike tilvirknings- og oppbevaringsanlegg skal det etter gjeldende forskrifter utpekes en kompetent person som skal påse at håndteringen foregår teknisk riktig og på lovlig måte, se eksplosivforskriften § 2-1 tredje ledd. Denne personen må ha god vandel og kunne fremlegge politiattest, jf. eksplosivforskriften § 2-1 fjerde ledd. På årsbasis utferdiges ca. 10-20 nye politiattester med grunnlag i dette kravet.

Økningen i antall politiattester vil derfor primært knytte seg til kravet om politiattest for nye ansatte i virksomheter som håndterer eksplosjonsfarlig stoff og som ikke er å betrakte som utpekt person etter eksplosivforskriften § 2-1 tredje ledd. I og med at de som håndterer eksplosiver ved oppbevaring og bruk normalt vil være skytebasene, vil kravet bare i liten grad omfatte oppbevaring og bruk. Kravet om politiattest for samtlige ansatte som skal håndtere eksplosjonsfarlig stoff vil derfor primært omfatte de fire store virksomhetene som tilvirker eksplosiver. Det er naturligvis beheftet med usikkerhet hvor mange nyansatte disse vil få fremover, da dette blant annet henger sammen

med markedsutviklingen og aktiviteten i bygg og anleggsbransjen.

Nammo Raufoss, som den største virksomheten som tilvirker og selger eksplosiv vare, anslår omfanget til ca. 10 politiattester per år. Det samme gjelder for Orica, som også er store på dette området. De øvrige to tilvirkingsbedriftene anslår omfanget til å ligge på ca. 5 politiattester hver per år. Økningen vil således utgjøre ca. 30 politiattester hvert år på landsbasis i tilknytning til tilvirkingsbedriftene.

Det generelle kravet om politiattest vil også gjelde for den som skal transportere eksplosiver. Kravet vil bare bli gjort gjeldende overfor ansatte som skal forestå slik transport, og vil ikke bli innført som et generelt krav for å kunne få ADR-kompetansebevis etter forskrift 1. desember 2006 om transport av farlig gods på veg og jernbane. Dette innebærer at antallet politiattester vil være begrenset også på dette området, anslagsvis 50-100 attester per år. Også på dette området foreligger det imidlertid usikkerhet rundt omfanget, i tillegg til at antallet vil kunne påvirkes av aktiviteten i bygg- og anleggsbransjen.

Forslaget er imidlertid søkt utformet slik at det ikke skal utstedes flere politiattester enn helt nødvendig, ved at politiattest kun utstedes til en *konkret stilling* og at det som hovedregel ikke kan søkes om politiattest før man *har fått tilbud om stillingen*. Videre foreslår departementet at det må fremgå av stillingsannonseren at aktuelle søkere vil bli avkrevd politiattest, noe som antas å forhindre personer fra å søke på en stilling som vedkommende vet at han eller hun ikke kan få grunnet tidligere ilagte reaksjoner, og som igjen vil kunne hindre unødvendig arbeid for politiet.

Det at forslaget vil bidra til færre feilansettelser, vil etter departements syn også kunne avlaste politiet. Det kan i den anledning nevnes at det i dag har vært behov for bistand og informasjon fra politiet når det oppdages at personer som ikke skulle hatt tilgang til eksplosiv vare faktisk har fått en slik stilling. Forslaget vil derfor etter departementets syn kunne medføre en reduksjon i politiets ressursbruk innen andre områder.

Videre må den noe økte ressursbruken for politiet ses opp imot den økte sikkerheten som forslaget vil utgjøre for samfunnet.

For virksomhetene vil det kunne medføre en noe forsinket ansettelsesprosess, da de må avvente politiattest etter innstillingen. Dette avhjelpest noe ved at det opplyses om kravet til politiattest i stillingsannonseren, noe som kan hindre personer med ilagte reaksjoner fra å søke. Det kan også nevnes at de kostnader som kan oppstå som følge av å

ansette personer som siden viser seg å ikke skulle hatt tilgang til eksplosiv vare, trolig er langt større enn de som oppstår som følge av en forsinket ansettelsesprosess. Videre kan nevnes at næringen virker positiv til et slikt krav om politiattest, ved at flere virksomheter har uttrykt ønske om å kunne kreve politiattest for sine ansatte.

For tilsynsmyndighetene vil ikke kravet føre til økte administrative og økonomiske konsekvenser.

Departementet mener derfor at den økte ressursbruken ved utstedelse av politiattest lar seg forsvare i forhold til den økte samfunnsikkerheten som oppnås.

Eventuelle økonomiske konsekvenser som følge av forslagene dekkes innenfor Justis- og politidepartementets eksisterende budsjettammer.

5.3 Krav til prosjekterende

Ved å innta en presisering i loven om at den som prosjekterer produkter, utstyr og anlegg er omfattet av brann- og eksplosjonsvernloven legges det til rette for en mer hensiktsmessig regulering som bidrar til at regelverket blir mer brukervennlig. Ved å tydeliggjøre pliktene til den prosjekterende gis det større adgang til å stille nærmere krav i forskrift til de som prosjekterer produkter, utstyr og anlegg.

For de virksomhetene som i dag har tilstrekkelig kompetanse til prosjektering av produkter, utstyr og anlegg som skal benyttes ved håndtering av farlig stoff, vil lovendringen ikke få noen økonomiske konsekvenser. Presiseringen om at loven omfatter den som prosjekterer kan imidlertid føre til at enkelte som prosjekterer i dag ikke har den nødvendige kompetansen til å prosjektere denne typen utstyr og anlegg. De økonomiske kostnadene vil i så fall knytte seg til opplæring eller innhenting av kunnskap om gjeldende regelverk og de farlige stoffenes egenskaper. Det samme gjelder for den tilsvarende endringen i el-tilsynsloven.

Eventuelle økonomiske konsekvenser som følge av forslagene dekkes innenfor berørte departementers eksisterende budsjettammer.

5.4 Øvrige lovendringer

De øvrige lovendringene legger til rette for mer hensiktsmessig regulering og tilsyn. Lovfestingen av *opplysningsplikten* til DSB fører ikke til økte administrative og økonomiske konsekvenser, da det her dreier seg om lovfesting av allerede eksisterende ordninger.

Hvorvidt *forskriftshjemmelen for lokale forskrifter om bruk av fyrverkeri* vil ha økonomiske og administrative konsekvenser vil avhenge av hvordan den enkelte kommune innretter seg. Det kan ikke utelukkes at slike forskrifter kan føre til visse administrative og økonomiske konsekvenser lokalt.

Den nye bestemmelsen om *Statens Innkrevningscentrals inndrivningsadgang* vil sikre inndrivningen av forfalte krav, og vil således ikke medføre nye kostnader.

Forslaget i el-tilsynsloven om at Kongen kan gi forskrifter om krav til kvalifikasjoner for den som skal være faglig ansvarlig for eller selvstendig utføre arbeid knyttet til elektrisk anlegg og elektrisk utstyr antas heller ikke å få noen administrative eller økonomiske konsekvenser.

Eventuelle økonomiske konsekvenser for staten som følge av forslagene dekkes innenfor berørte departementers eksisterende budsjett-rammer.

6 Merknader til de enkelte bestemmelsene

6.1 Merknader til endringene i brann- og eksplosjonsvernloven

Til § 1

§ 1 fastslår at lovens formål er å verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon, mot ulykker med farlig stoff og farlig gods og andre akutte ulykker. Av dette følger det at brann- og eksplosjonsvernloven har til formål å verne mot såkalte uønskede *utilsiktede* hendelser, så som storulykker, feil håndtering, naturkatastrofer med videre. Endringen i lovens § 1 innebærer imidlertid en presisering av at også sikring mot «uønskede *tilsiktete* hendelser» (security) omfattes av lovens vernehensyn.

Med uønskede tilsiktede hendelser menes uønskede hendelser som resultat av overlegg, jf. definisjonen i NOU 2006:6 *Når sikkerheten er viktigst*, s. 38 og Finn-Erik Vinjes begrepsutredning i dets vedlegg 5, samt NOU 2000:24 *Et sårbart samfunn* s. 212 og 226. Begrepet uønskede tilsiktede hendelser vil kunne omfatte forhold som terrorisme, sabotasje, spionasje, kriminalitet, vandalisme og selvdestruktive handlinger/atferd, jf. NOU 2000:24 *Et sårbart samfunn* s. 212. Videre gir tilføyselsen av uttrykket uønskede tilsiktede hendelser bedre helhet i forhold til andre eksisterende samt foreslåtte bestemmelser i loven. For det første tydeliggjøres at forskriftshjemmelen i lovens § 43 også omfatter krav om slik sikring. For det andre reflekterer forslaget også det sikringshensynet som ligger bak utvidelsen av lovens definisjon av farlig stoff til også å omfatte reaksjonsfarlig stoff.

Til § 4 bokstav c

Forslaget benytter betegnelsen «reaksjonsfarlig stoff» og inntar dette som en spesiell kategori farlig stoff i definisjonsbestemmelsen i § 4. Dette vil være i tråd med den systematikk og terminologi som ellers benyttes i brann- og eksplosjonsvernloven, hvor ulike stoffer med spesifikke farlige egenskaper kategoriseres under hovedbegrepet farlig stoff.

Farlige stoffer reguleres også av produktkontrollloven. Med produkt menes råvare, hjelpestoff,

halvfabrikat og ferdig vare av et hvert slag, jf. Ot.prp nr. 32 (2004-2005) om lov om endringer i lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven). Produktkontrollloven omfatter i utgangspunktet alle produkter som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelser, jf. Ot.prp nr. 32 (2004-2005). Annen lovgivning om spesielle produktgrupper eller egenskaper ved produkter går foran så langt disse rekker, jf. Ot.prp nr 32 (2004-2005) samt det alminnelige prinsippet om *lex specialis*. Forholdet mellom brann- og eksplosjonsvernloven og produktkontrollloven når det gjelder farlige stoffer må således løses etter alminnelig juridisk metode, hvor man blant annet ser hen til lovenes formålsbestemmelser.

Brann- og eksplosjonsvernlovens definisjon av «farlig gods» i transportsammenheng omfatter for øvrig også reaksjonsfarlige stoffer, gjennom henvisningen til gjeldende rekommandasjoner fra De forente nasjoner (FN) om transport av farlig gods (ADR/RID). Regelverket for transport av farlig gods er harmonisert med GHS (Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals). Transport og håndtering er nært tilknyttet hverandre, og en entydig klassifisering er derfor viktig.

Lovendringen vil dermed føre til en bedre harmonisering av transportregelverket og regelverket for annen håndtering av farlige stoffer.

Til § 19 første ledd

Med prosjektering menes utarbeidelse av løsninger som grunnlag for utførelsen. Dette kan være tegningsmateriale, beregninger, beskrivelser og lignende. Den ansvarlige for prosjekteringen kan for eksempel være arkitekten, konsulenten eller entreprenøren.

Endringen speiler krav vedrørende prosjektering av utstyr og produkter som foreslås presisert i brann- og eksplosjonsvernloven § 26, jf. kapittel 3.5. Ved å gjøre en lik presisering i disse bestemmelsene sikres det konsistens i loven og det tydeliggjøres at prosjekteringsansvaret gjelder både for produktene og når produktene sammenstilles til et anlegg.

Presiseringen samsvarer med det som foreslås av endringer i el-tilsynsloven § 2. Det understrekes at endringen ikke innebærer noen realitetsendring, men kun er en tydeliggjøring av dagens retts-tilstand.

Til § 19 a

Den nye bestemmelsen inntas i lovens kapittel 4 da dette kapittelet særskilt omhandler plikter i virksomhet. Dette for å tydeliggjøre at forslaget om innhenting av politiattest ikke først og fremst er fremmet av hensyn til eksplosivvirksomhetene, men snarere ut fra hensynet til beskyttelse av samfunnet mot uønskede tilsiktede hendelser gjennom ulovlig bruk av eksplosiver.

Personvernrettens alminnelige *nødvendighets- og relevansprinsipp* vil måtte tas i betraktning ved avveiningen av bruken av politiattester, både ut i fra vurderingen av om det skal gis hjemmel for utstedelse av politiattest på et område, og i forhold til spørsmålet om hvor omfattende opplysninger som skal utleveres. Politiattestene skal med andre ord forbeholdes de situasjoner hvor det er nødvendig med vandelskontroll. Formålet med attesten vil også være styrende for hvilke opplysninger som er relevante å ta med i attesten.

I vurderingen av om det er *nødvendig* med et nytt hjemmelsgrunnlag for å utstede politiattest, må det tas hensyn til hvilken risiko det er for at det blir begått nye straffbare handlinger. Risikoen vil bero på en kombinasjon av sannsynligheten for at det vil bli begått nye straffbare handlinger og hvilket omfang (konsekvens) skaden av en straffbar handling vil få.

Ved en eventuell utvidelse av eksplosivforskriften i forhold til fremleggelse av politiattest må det videre vurderes hvilke opplysninger arbeidsgiver skal få kjennskap til, med andre ord anses som *relevante*. Det kan være opplysninger som fremkommer av politiattesten som er irrelevante i forhold til en sikker håndtering av eksplosive varer. På den annen side er det flere forhold som kan tyde på at personen ikke bør ha tilgang til eksplosiv vare, eksempelvis tidligere straffedommer for ran eller terrorhandlinger. Forslaget har med andre ord ikke til hensikt å fungere som et yrkesforbud i form av at det kreves plettfri vandel for å håndtere eksplosive varer. Det er kun straffbare forhold som er av betydning ut fra hensynet til å motvirke uønskede tilsiktede hendelser med eksplosiver (securityhensynet) som er relevante forhold i så måte. Eksempelvis kan nevnes ilagt straff for overtredelse av de alminnelige eller særlige pliktene i brann- og eksplosjonsvernloven, eller ilagt straff

for brudd på lov 22. mai 1902 nr. 10 alminnelig borgerlig straffelov (straffeloven) § 147 a (terrorhandling), § 148 og § 151 (sprengning), § 161 (anskaffer, tilvirker eller oppbevarer sprengstoff), § 267 (ran) med videre.

Den nye bestemmelsen er søkt utformet slik at det ikke skal utstedes flere politiattester enn helt nødvendig, ved at politiattest kun utstedes til en konkret stilling og at det som hovedregel ikke kan søkes om politiattest før man har fått tilbud om stillingen. Det forutsettes at den nærmere presisering av at politiattest kun utstedes til den som har fått tilbud om en konkret stilling reguleres nærmere i forskrift. Videre forutsettes det regulert i forskrift at det må fremgå av stillingsannonsen at aktuelle søkere vil bli avkrevd politiattest, noe som også er i samsvar med dagens praksis. Hensikten bak et slikt krav er å søke å forhindre personer fra å søke på en stilling som vedkommende vet at han eller hun ikke kan få grunnet tidligere ilagte straffereaksjoner. Dette vil redusere eventuelle ulemper som kan oppstå for arbeidsgivere gjennom begrensningen om at politiattest kun kan utstedes etter at personen har fått tilbud om stillingen. I tillegg vil dette kunne ha den positive effekt at bagatellmessige forhold heller ikke rent faktisk får konsekvenser for søkeren, da det vil koste tid og krefter for arbeidsgiver å få tak i en ny person. De nærmere regler for tidspunktet for utstedelse av politiattest, herunder krav til informasjon om dette i stillingsannonsen, forutsettes nærmere regulert i forskrift, jf. forslag til § 19 a siste ledd.

Den foreslåtte bestemmelsen har ikke til hensikt at samtlige virksomheter som håndterer eksplosiver skal ha adgang til å innhente politiattest for sine ansatte. Brann- og eksplosjonsvernloven § 4 bokstav c annet strekpunkt og eksplosivforskriften § 1-3 tredje ledd legaldefinerer *eksplosjonsfarlig stoff* som fast, flytende eller gassformig stoff, stoffblandinger, samt stoff som forekommer i kombinasjon med slike tilstander, som i kraft av sine egenskaper lett vil kunne forårsake eksplosjon ved støt, gnidning, eller ved kontakt med tennekilder eller andre stoffer. Eksplosivforskriften § 1-3 fjerde ledd legaldefinerer *eksplosiv vare* som «[e]ksplosjonsfarlig stoff som helt eller delvis består av eller inneholder slikt emne at varen kan eksplodere eller forbrenne på eksplosjonsartet måte, inndelt i følgende hovedslag:

- a) sprengstoff, slik som nitroglyserin, nitriocellulose, trinitrotoluen, hexogen, dynamitt og nitratsprengstoff,
- b) krutt, slik som røksvakt krutt og svartkrutt,
- c) tennmidler av enhver art som brukes i samband med andre eksplosiver unntatt tennmid-

- ler som faller inn under hovedslaget ammunisjon,
- d) ammunisjon, slik som patroner bestående av prosjektil, hylse, drivladning og tennmiddel, hylser av enhver art forsynt med ladning eller tennmiddel, prosjektiler forsynt med ladning, sporlys eller tennmiddel, håndgranater, bomber, raketter og miner samt lys-, brann- og røk-bokser,
- e) pyroteknisk vare, slik som fyrverkeri, pyroteknisk leketøy, fyrstikker og lys-, røk- og brannsatser eller andre pyrotekniske satser.»

Det ikke samme behov for politiattest for ansatte som kun håndterer slik pyroteknisk vare som omfattet av eksplosivforskriften § 1-3 bokstav e (pyroteknisk vare). Det forutsettes at den nedre grense for hvilke virksomheter som kan be om politiattest for sine ansatte vil bli regulert nærmere i forskrift.

Til § 26 tredje ledd

Med prosjektering menes utvikling eller konstruksjon av utstyr og produkter. Dette kan være tegningsmateriale, beregninger, beskrivelser og lignende. I prosjekteringsfasen utarbeides det løsninger som grunnlag for selve utførelsen eller produksjonen. Prosjekteringen kan utføres av produsenten selv eller av andre selvstendige virksomheter som har spesialisert seg på produktutvikling.

Bestemmelsen er kun en presisering av gjeldende rett og innebærer ingen realitetsendring.

Til § 28

Annet og tredje ledd

Endringen innebærer at renteplikt ved for sen betaling av avgifter og gebyr også gjelder avgifter og gebyr til dekning av utgiftene forbundet med gjennomføringen av tilsynsmyndighetenes oppgaver etter brann- og eksplosjonsvernloven. På den måten blir bestemmelsene om renteplikt i brann- og eksplosjonsvernloven og i el-tilsynsloven harmonisert.

Femte ledd

Statens Innkrevingsentral krever inn forfalte avgifts- og gebyrkrav for DSB. I den lovgivning som gjaldt før brann- og eksplosjonsvernloven var det inntatt bestemmelser som ga tilstrekkelig hjemmel for inndrivning av kravene dersom kravene ikke innfris. Ved lovrevisjonen i 2002 har hjemmelen ved en inkurie falt bort. Dette innebærer at det i dag ikke skjer inndrivning hos Statens

Innkrevingsentral av forfalte krav som er hjemlet i brann- og eksplosjonsvernloven. Bestemmelsen har til formål å rette opp denne inkurien.

Til § 31 a

Den alminnelige regelen om at tilsynsorganet kan fastsette tvangsmulkt i brann- og eksplosjonsvernloven § 39 videreføres. Bestemmelsen presiserer at adgangen til å ilegge tvangsmulkt kun gjelder for kommunens aktørplikter, det vil si de plikter som gjelder enhver som driver virksomhet som faller inn under brann- og eksplosjonsvernloven, jf. Innst. O. nr. 19 (2006-2007). Tilsynsmyndigheten har med andre ord ikke adgang til å ilegge kommunene tvangsmulkt for manglende oppfyllelse av deres lovpålagte kommuneplikter.

Formuleringen i bestemmelsens første ledd om at departementet bestemmer hvem som skal føre tilsyn med kommunenes gjennomføring av plikter pålagt etter §§ 9 til 16 medfører ikke noen endring av gjeldende rett om at dette tilligger Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Bestemmelsen åpner imidlertid opp for at en slik overføring av tilsynsmyndighet, for eksempel til Fylkesmannen, kan skje på et senere tidspunkt dersom departementet finner det hensiktsmessig.

Bestemmelsen refererer til brann- og eksplosjonsvernloven §§ 9, 10, 11, 13, 15 og 16. I DSBs tilsyn hjemles de fleste avvik direkte i tilhørende forskrifter, nærmere bestemt forskrift av 26. juni 2002 nr. 847 om brannforebyggende tiltak og tilsyn (forebyggendeforskriften), og forskrift av 26. juni 2002 nr. 729 om organisering og dimensjonering av brannvesen (dimensjoneringsforskriften). Med henvisningen i § 31 a til nevnte bestemmelser (§§ 9 til 16) vil det kunne utføres tilsyn og være adgang til å følge opp eventuelle avvik i forhold til de plikter forebyggendeforskriften og dimensjoneringsforskriften pålegger kommunene.

Til § 33 tredje ledd

Bestemmelsen samler hjemmelsgrunnlaget for innhenting av opplysninger fra politi og forsikringsbransjen uten hinder av taushetsplikt i et nytt tredje ledd i brann- og eksplosjonsvernloven § 33 til tross for at det i dag foreligger tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for innhenting av slike opplysninger fra politiet. Dette ut i fra et tilgjengelighets-hensyn.

Opplysningsplikten i brann- og eksplosjonsvernloven § 33 tredje ledd gjelder bare opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten

skal kunne sammenstille nasjonale statistiske oversikter til bruk i samfunnssikkerhetsarbeidet.

Til § 43 ny bokstav e

Bestemmelsen gir departementet hjemmel til å gi forskrifter om kommuners adgang til å gi lokale forskrifter om oppskyting av fyrverkeri.

Dette innebærer at loven selv ikke gir direkte hjemmel til kommunene, men kun indirekte gjennom sentrale forskrifter som hjemler fastsettelse av lokale forskrifter. Dette innebærer videre at kommunene vil måtte avvente nærmere forskriftsregulering fra departementets side før det kan fastsettes lokale forskrifter.

Nærmere kriterier for omfang og rekkevidde av lokale forskrifter foreslås nedfelt i forskriftsverket. En slik lovteknikk anses hensiktsmessig, da det bør fastsettes klare rammer for hva den lokale forskriftsmyndigheten bør omfatte. Slike rammer bør primært komme til uttrykk gjennom forskrift og ikke direkte i loven, da reglene vil ha et detaljpreg som er naturlig hjemmehørende på forskriftsnivå. I tillegg er det behov for løsninger som gir fleksibilitet i forhold til eventuelle fremtidige endringsbehov, og som kan tjene som regulator tilpasset tiltak på fyrverkeriområdet for øvrig.

Dette systemet vil gi kommunene en god rettslig basis for lokalt tilpasset regulering av privates oppskyting av fyrverkeri.

6.2 Merknader til endringene i el-tilsynsloven

Til § 2

Endringene vil kun innebære en presisering av gjeldende rett og ingen realitetsendring.

Det å inkludere begrepene «prosjektore» og «kontrollere» i el-tilsynsloven § 2 vil være i tråd med endringer som gjøres i brann- og eksplosjonsvernloven, jf. forslag til § 19 første ledd og § 26 tredje ledd med tilhørende begrunnelse. Endringene vil også være i tråd med begrepsbruken i plan- og bygningsloven.

Til § 5

Opplysningsplikten i bestemmelsen gjelder kun for opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne sammenstille nasjonale statistiske oversikter til bruk i samfunnssikkerhetsarbeidet.

Til § 12

Endringen vil gjøre bestemmelsen mer dynamisk og tilpasningsdyktig i forhold til fremtidige forskriftsendringer, ved at man fjerner spesielle begreper som vil kunne endre seg over tid.

Justis- og politidepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i brann- og eksplosjonsvernloven og el-tilsynsloven.

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i brann- og eksplosjonsvernloven og el-tilsynsloven i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i brann- og eksplosjonsvernloven og el-tilsynsloven

I

I lov 14. juni 2002 nr. 20 om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver (brann- og eksplosjonsvernloven) gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

Loven har som formål å verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon, mot ulykker med farlig stoff og farlig gods og andre akutte ulykker, samt uønskede tilsiktede hendelser.

§ 4 bokstav c tredje og nytt fjerde strekpunkt skal lyde:

Med farlig stoff menes i denne lov:

- trykksatt stoff: annet fast, flytende eller gassformig stoff eller stoffblanding enn brann-, reaksjons- og eksplosjonsfarlig stoff, som er under trykk, og som derved kan representere en fare ved ukontrollert utslipp,
- reaksjonsfarlig stoff: fast, flytende eller gassformig stoff, stoffblanding, samt stoff som forekommer i kombinasjoner av slike tilstander, som ved kontakt med vann, ved sitt trykk, temperatur eller andre kjemiske forhold, representerer en fare for farlig reaksjon, eksplosjon eller utslipp av farlig gass, damp, støv eller tåke.

§ 19 første ledd skal lyde:

Virksomheter skal sørge for at sikkerheten i forhold til brann, eksplosjon, håndtering av farlig stoff og transport av farlig gods på veg og jernbane blir ivaretatt på en forsvarlig måte. Sikkerhetshensyn skal være integrert i alle virksomhetens faser, herunder planlegging, prosjektering, etablering, drift og avvikling.

I kapittel 4 skal ny § 19 a lyde:

§ 19 a. Politiattest ved håndtering av eksplosjonsfarlig stoff

Virksomheter skal sørge for at arbeidstakere som håndterer eksplosjonsfarlig stoff av slik mengde eller type som departementet bestemmer i forskrift, legger frem ordinær politiattest. Attesten skal vise om arbeidstakeren har slik vandel at vedkommende kan finnes skikket i henhold til brann- og eksplosjonsvernlovgivningens formål.

Sentral tilsynsmyndighet kan kreve fremlagt ordinær politiattest før utstedelse av bestemte sertifikater eller tillatelser til personer eller virksomheter som håndterer eksplosiv vare.

Departementet kan gi utfyllende forskrifter om politiattester etter denne bestemmelsen, herunder om oppbevaring, tidspunkt for utstedelse og hvilke virksomheter som omfattes.

§ 26 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter om krav til produkter og krav til den som *prosjekterer*, produserer, leverer, importerer eller markedsfører produkter, herunder krav om kvalitet og godkjenning av de stoffer som omfattes av loven, forbud mot eller påbud om bruk av produkter.

§ 28 skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter om avgifter og gebyr til dekning av utgiftene forbundet med gjennomføringen av tilsynsmyndighetenes oppgaver etter denne loven.

Kommunestyret selv kan fastsette lokal forskrift om gebyr for gjennomføring av feiing og tilsyn med fyringsanlegg.

Om renteplikt ved for sen betaling av avgift eller gebyr ilagt i medhold av forskrift etter første og annet ledd gjelder lov 6. juni 1975 nr. 29 om eiedomsskatt til kommunane § 26 tilsvarende.

Krav på avgift eller gebyr etter paragrafen her er tvangsgrunnlag for utlegg, og kan innkreves av skatteoppkreveren etter reglene for innkreving av skatt.

Når Statens Innkrevingssentral er pålagt å innkreve avgifter og gebyr som nevnt i første ledd, kan den inndrive avgiftene og gebyrene ved trekk i lønn og andre lignende ytelser som nevnt i lov 8. juni

1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett § 2-7.

Innkrevingscentralen kan også inndrive avgiftene og gebyrene ved å stifte utleggspant for kravet dersom panteretten kan gis rettsvern ved registrering i et register eller ved underretning til en tredjeperson, jf. lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant kapittel 5, og utleggsforetning kan holdes på Innkrevningssentralens kontor etter lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse § 7-9 første ledd.

Overskriften i kapittel 7 skal lyde:

Tilsyn, håndheving, sanksjoner, opplysningsplikt m.m

I kapittel 7 skal ny § 31 a lyde:

§ 31 a. Særlig om tilsyn med kommunenes oppfyllelse av plikter

Departementet bestemmer hvem som skal føre tilsyn med kommunenes gjennomføring av plikter pålagt etter §§ 9 til 16.

For tilsyn med lovligheten av kommunenes gjennomføring av plikter etter §§ 9 til 16 gjelder kapittel 10A i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner.

§ 33 nytt tredje ledd skal lyde:

Opplysninger om branner, ulykker og uhell som har skjedd på områder som omfattes av loven kan kreves fra politi og forsikringsselskaper uten hinder av den taushetsplikt som ellers gjelder. Opplysningsplikten gjelder bare opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne sammenstille nasjonale statistiske oversikter til bruk i samfunns-sikkerhetsarbeidet. Departementet kan gi forskrifter om opplysningsplikt etter dette ledd.

§ 43 ny bokstav e skal lyde:

e) kommunestyrets fullmakter til å gi lokale forskrifter om bruk eller forbud mot bruk av fyrverkeri.

II

I lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr gjøres følgende endring:

§ 2 første og annet ledd første punktum skal lyde:

Elektriske anlegg skal *prosjekteres*, utføres, drives, vedlikeholdes og *kontrolleres* slik at de ikke frembyr fare for liv, helse og materielle verdier.

Kongen utferdiger tekniske forskrifter for hvordan elektriske anlegg skal *prosjekteres*, utføres, *vedlikeholdes*, *drives* og *kontrolleres*.

§ 5 nytt sjette ledd skal lyde:

Opplysninger om ulykker, uhell og branner som har skjedd på områder som omfattes av loven kan kreves fra politi og forsikringsselskaper uten hinder av den taushetsplikt som ellers gjelder. Opplysningsplikten gjelder bare opplysninger som er nødvendige for at tilsynsmyndigheten skal kunne sammenstille nasjonale statistiske oversikter til bruk i samfunns-sikkerhetsarbeidet. Departementet kan gi forskrifter om opplysningsplikt etter dette ledd.

§ 5 nåværende sjette ledd blir nytt syvende ledd.

§ 12 første ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrifter om krav til kvalifikasjoner for den som skal være faglig ansvarlig for eller selvstendig utføre arbeid knyttet til elektriske anlegg og elektrisk utstyr.

§ 12 annet ledd oppheves.

III

Lovendringene gjelder straks.

